

ВИЛЬЯМ ШЕКСПИР

ТАНЛАНГАН АСАРЛАР

Беш жилдик

Иккинчи жилд

Тошкент

Ғафур Ғулом номидаги адабиёт ва санъат нашриёти
1981

ҚИЙИҚ ҚИЗНИНГ ҚУЙИЛИШИ

ТУРОБ ТУЛА
таржимаси

ҚАТНАШУВЧИЛАР

Лорд Кристофер Слай — мисгар Қовоқхона бекаси Махрам Актёрлар Егерлар ¹ ва хизматчилар	}	Муқаддима қатнашчилари.
--	---	----------------------------

Бапטיста — падуялик бой, зодагон.
 Винченцио — пизалик кекса зодагон.
 Люченцио — Винченционинг ўғли, Бьянканинг ошиғи.
 Петруччо — вероналик зодагон, Катаринанинг қаллиғи.

Гремио Гортензио	}	Бьянканинг хушторлари
---------------------	---	-----------------------

Транио Бьонделло	}	Люченционинг хизматкорлари.
---------------------	---	--------------------------------

Грумио Кертис	}	Петруччонинг хизматкорлари
------------------	---	-------------------------------

Катарина Бьянка	}	Баптистанинг қизлари
--------------------	---	----------------------

Муаллим
 Бева хотин

Машиначи, аттор, Бапטיста ва Петруччонинг хизматкорлари.

Воқеа Падуяда ва Петруччонинг шаҳар чеккасидаги уйида ўтади.

¹ Егеръ — ўрмон ва ундаги жониворларга қараб юрувчи киши.

МУҚАДДИМА

1-САҲНА

Қовоқхонанинг олди Яланглик.
Қовоқхона бекаси билан Слай киради.

Слай

Худо ҳаққи, қўлим қичиб турибди!

Бека

Елканг эмасмикан қичиган, фирром?!

Слай

Жуда ҳам сурбетсан! Қим айтади фирром деб сенга Слайларни?! Тарихга назар сол. Биз бу оламга Ричард жаҳонгир билан бирга келганмиз. Ана шунинг учун, гапнинг қисқаси, ҳар ким ўзини билсин, вассалом!

Бека

Шундай қилиб, синдирган стаканларингнинг ҳақиға фирромлик қилмоқчимисан?

Слай

Бир пақир ҳам бермайман! Бор, муздаккина ўринингга кириб ёт, зора иссанг.

Бека

Мен ўзим биламан нима қилишимни. Учинчи округга бориб соқчи олиб келаман. *(Кетади.)*

С л а й

Учинчиданми, тўртинчиданми, бешинчиданми, олиб келавер, яхшилаб жавобини олади ҳаммаси ҳам. Мен, жонгинам, шу ерда бўламан. Айт, бемалол келиша берсин. *(Этади ва уйқуга кетади.)*

Бурғу овози. Овдан қайтиб келаётган Лорд егеръ хизматкорлари билан киради.

Л о р д

(егерга)

Тозиларга қара, бўшат тасмаларни,
Изтопар чарчади югуравериб.
Учарни кўппакнинг ёнига боғла!
Кўрдингми, ов қочиб қолган бўлса ҳам
Олапарнинг қандай хезланганини?
Олтинга бермасман бундай зўр итни!

Б и р и н ч и е г е р ь

Лекин Қўнғироқ ҳам чаккимас, жаноб,
Дарров акиллэйди адашса издан.
Икки бор из топди бугун, ҳароми,
Ҳамма итингиздан энг асили шу.

Л о р д

Олғирроқ бўлганда Тўрткўз, уларнинг
Бир галасига ҳам алишмас эдим.
Бўлди, итларинга, қара, овқат бер,
Давом эттирамиз овни эртага.

Б и р и н ч и е г е р ь

Хўп бўлади, милорд.

Л о р д

(Слайга кўзи тушиб)

Бу қанақаси?

Уликми ёки маст? Қаранг-чи унга.

Иккинчи егерь

Нафас олаяпти, ичмаган бўлса
Қотиб ухلامасди совуқда шундай.

Лорд

О, ҳайвон! Чўчқадай ағанабди-я!
Ажал нуқси келар башарасидан.
Ҳазил қилмайликми бу гумроҳга бир?
Ётқизсак серҳашам ётоққа уни,
Оппоқ кийинтириб, узуклар тақсак,
Қўйсак ширин таом тўла дастурхон
Ва бошида турса кутиб хизматкор,
Таний олармикан ўзини гадо?

Биринчи егерь

Қарахт. Ҳеч нарсани билмайди ҳозир.

Иккинчи егерь

Ҳа, қизиқ бўлади уйғонганида!

Лорд

Бир туш деб ўйлайди ёки афсона.
Қани, кўтаринглар, бир кулишайлик,
Энг яхши хонага ётқизинг уни.
Шаҳвоний суратлар осиб ташланг уйга,
Ювиб ташланг хушбўй, илиқ сув билан,
Яхшилаб бу исқирт, сассиқ бошини,
Хушбўй ҳидлар билан тўлдириг уйни.
Ажойиб, илоҳий музика билан
Роҳат-фароғатда уйғонсин секин.
Ҳамма гапларига шай бўлиб туриг,
Ҳурматин келтириг бош эгиб шу он.
Сўранг: «Жаноблари не истайдилар», деб
Кумуш обдаста-ю, кумуш жом билан

Сочиқ, муаттар сув келтириб унга,
 Сўранг, ҳурматини келтириб аста:
 «Милорд, сув қуяйин, марҳамат қилинг».
 Бирингиз бебаҳо либос тутиб туринг,
 Кийинг деб қошида эгилиб сипо.
 Бирингиз гапириб туринг бетўхтов
 Тулпори отлардан, олғир итлардан,
 Унинг бу ғалати бетоблиги сабаб
 Гангиб қолган гўзал маликасидан.
 Узини танитса, алаҳлама денг,
 Боплаб, айтганимни қилинг, йигитлар,
 Меъёрдан ошириб, сездириб қўйманг,
 Ғалати ҳангама бўлади, бешак.

Биринчи егеръ

Милорд, қотирамиз, ишонаверинг,
 Шундай боплаймизки, у беихтиёр
 Ишонади шаксиз ким десак уни.

Лорд

Авайлаб кўтаринг, билмасин сира,
 Уйғониши билан киришинг ишга.

С л а й и олиб кетишади. Бурғу янграйди.

Эй, қара, нима гап, ким чаляпти?

Хизматкор чиқади.

Бирон дворянин йўловчи, балки
 Тунаш учун қўноқ излаётгандир.

Хизматкор қайтиб киради.

Хўш, нима? Қим экан?

Хизматкор

Артистлар экан.
 Ижозатингизга илҳақлар, жаноб.

Лорд

Киришсин!

Артистлар киришади.

Хурсандман, келинг дўстларим.

Артистлар

Жаноб олийлари, ташаккур сизга.

Лорд

Хоҳишингиз қалай қолмоққа бизда?

Актёр

Хизматингизга ҳам тайёрмиз, милорд.

Лорд

Жуда соз. Айтмоқчи, анов актёрни
Кўргандим фермернинг ўғли ролида.
Леги атрофида гирдикапалак
Бўлдики, нимади отинг ўшанда?
Лекин ўша ролни бопплаган эдинг.

Актёр

Сото роли эди, марҳаматли жаноб.

Лорд

Ҳа, ҳа, жуда бопплаб ўйнаган эдинг,
Худди ўз вақтида етиб келдингиз!
Бир ҳазил ўйладим, буни сиз бопплайсиз,
Сизнинг санъатингиз асқатиб қолди.
Томоша берасиз бир лорд олдида,
Лекин чидам билан ўйнайсиз жиддий.
Қўрқаман, ғалати қилиқлари унинг
Ногоҳ кулгингизни қистатмаса деб,
Хафа қилмаса деб. Айтиб қўяйин,

Ғазабин қўзғатар ҳар қандай кулгу.
Умрида томоша кўрмаган ўзи.

А к т ё р

Хотиржам бўлингиз, кулмаймиз, милорд,
Тентаклар тентаги бўлса ҳам у лорд.

Л о р д

(Хизматкорига)

Буфетга олиб кир актёрларни, бор,
Яхшилаб меҳмон қил барчасин ҳозир.
Нозу неъматларга тўлдир дастурхонни.

Хизматкор ва актёрлар чиқади.

Тез бор, анов маҳрам Бартоломейга,
Аёллар тусига кириб кийинсин
Ва кейин бошлаб кир унинг олдига.
Унга қуллуқ қилиб, «хоним» деб ата.
Агар менга ёқмоқ истаса маҳрам,
Қилиқ қилсин унга хотини бўлиб,
Мансабдор эрига хушомад қилган
Гўзал ледилардай тутсин ўзини
Ва десин эгилиб мулойим унга:
«Нима истайдилар, азизим милорд?
Ожиза қулингиз бунда ўз бурчин
Ва севгисин адо этишга илҳақ.»
Қаттиқ-қаттиқ ўпсин қўйнига кириб,
Кейинги етти йил ичида бебахт,
Бенаво бўлганин сўйлаб ниҳоят,
Кўксига бошини қўйиб йиғласин,
Гўёки эрини сиҳат-саломат
Ўз хонадонида кўрганлигидан!
Бордию, хотинча хўнграб йиғлашни
Уддалай олмаса маҳрам, мабодо,
Пиёз ўраб бергин дастрўмолига.

Кўзига сурдими дастўрмолини,
 Шовуллаб келади ёш деган нарса.
 Уринлат, бор энди, тезроқ ҳаммасини
 Ва бу фармойишнинг давомини кут.

Хизматкор чиқади.

Бу бола хотинча муомалани,
 Ҳатто овозни ҳам бошлайди, шаксиз.
 Лекин бу таъвия пиянистани —
 Қандай айтирикин, жон эргинам, деб.
 Ичаги узилса керак малайларнинг,
 Хизмат қиламан, деб бу бетайинга.
 Қани борайин-чи, тагин бу аблақлар
 Ҳаддидан ошириб юборишмасин,
 Танобини тортиб туришим керак.

(чиқади.)

2-САҲНА

Лорднинг уйи. Етоқхона.

Слай киради, атрофида хизматкорлар гирдиқаналак,
 бири қўйлак олиб келаётган, бири сув, бири жом олиб кела-
 ётган, бири яна бошқа нарсалар... Лорд ҳам шу ерда.

Слай

Худо ҳаққи, беринг бир коса бўза!

Биринчи хизматкор

Шароб яхшимасми бўзадан, милорд?

Иккинчи хизматкор

Мевага хушлари қалай хўжамнинг?

Учинчи хизматкор

Қайси қўйлақларин кийгилари бор?

Слай

Менинг отим Кристофер Слай, азбаройи худо,
 «хўжа» ҳам эмасман, «жаноб» ҳам. Шароб деган нар-

сани умримда ичган эмасман. Борди-ю, мени сийламоқчи бўлсаларинг, майли, лекин май ҳаммас, мева ҳаммас, сўқим гўштидан келтиринглар. Ундан кейин, қайси кўйлагингни киясан, деганларинг нимаси? Бисотимда биттагина ирkit камзулим, бир жуфтгина қирқямоқ пайпоғим билан бир пар бошмоғим бор, холос. Ундан ҳам бармоқларим мўралаб юради.

Л о р д

Худо, ўзинг сақла осий бандангни!
Тавба, шундай лорд-а, шундай бообрў,
Бадавлат, қудратли ва олижаноб
Бир киши шунақа бўлиб қолса-я?!

С л а й

Нима, сиз мени ақлдан оздирмоқчимисиз? Мен ахир, хароба бертониялик, аслан-югурдак, илман-қашлағич, тақдири азалдан айиқчи, ҳозир энди янгичасига — мисгар бўлган кекса Слайнинг ўғли Кристофер Слай эмасманми? Ишонмасангиз, Уинкотдаги Мернан Хеккет деган бўзахона бекасидан сўранг. У биледи мени. Агар у мени, ўн тўрт пенсли бўза ичиб қарз бўлмаган, деса, майли, христиан оламидаги энг ёлғончи аблаҳларнинг аблаҳи экан, деб билинг мени. Ахир жуда ҳам эсимни еб қўйганим йўқ, шекилли...

У ч и н ч и х и з м а т к о р

Ана шунинг учун қайғуда бекам.

И к к и н ч и х и з м а т к о р

Шунинг учун хафа малайларингиз.

Л о р д

Ана шунинг учун уруғларингиз
Тўс-тўс бўлиб кетди аҳволингиздан.

О, қимматли лорд, ўйла, ким эдинг,
 Эсингга ол авлод-аждодларингни.
 Қайтар аҳволингни, асл зотингни,
 Уйгон номуносиб, нобоп уйқудан.
 Қара, малайларинг гирдикапалак,
 Битта ишорангга интизор улар.
 Музыка керакми? Ана Аполлон.

(Музыка.)

Булбуллар чақчақи қафасларингда,
 Ухламоқчимисан? Жойинг солиғлиқ.
 Юмшоқ, пардек юмшоқ, жуда роҳатбахш,
 Ажойиб ётоғинг кутади сени.
 Уйнамоқчи бўлсанг, пойингда гуллар,
 Отларинг йўлақда — сайр этмоқ эсанг,
 Ярақлаб турибди кумуш жиловлар.
 Ғоят севар эдинг лочин овини,
 Тўрғайдан ҳам баланд учар лочининг.
 Ё йиртқиш ҳайвонлар ови яхшими?
 Оламни бузади овчи итларинг,
 Остин-устун қилар еру осмонни.

Биринчи хизматкор

Буюринг, қўямиз тозиларни овга,
 Бугудан ҳам илдам чопади улар.

Иккинчи хизматкор

Буюринг, суратлар олиб келамиз,
 Булоқ бошидаги Адонисними
 Еки чакалакда назокат билан,
 Ажойиб ҳирс билан, ҳиссиёт билан
 Пинҳон боқиб турган Цитереяни?

Л о р д

Кўрасан, Юпитер гўзал Иони
 Фафлат қучоғида тутиб олганин,
 Қандай бўлган бўлса шундай чизилган.

У ч и н ч и х и з м а т к о р

Ёки тиканзорда оёқлари қонаб,
 Азоб чекиб ётган Дафнага қаранг.
 Аполлон кузатар уни кўзда ёш,
 Суратмас, мисоли ҳақиқатан ҳам
 Жонланар қаршингда қон билан кўз ёши

Л о р д

Сен лордсан, бошқамас, англагин ахир!
 Хотинингга қара, нақадар гўзал,
 Бу оламда бундан чиройлиги йўқ.

Б и р и н ч и х и з м а т к о р

Бечора, сизни деб, ҳуснини бузиб,
 Кўз ёшини дарё қилмасдан олдин
 Оламда тенги йўқ эди бекамнинг,
 Ҳозир ҳам қолишмас ҳар қандайдан.

С л а й

Мен лордман? Тенги йўқ хотиним ҳам бор?
 Тушимми, ўнгимми?.. Уйқудамидим?
 Йўқ-э, кўраяпман, эшитаяпман.
 Юмшоқ нимарсалар, хушбўй таомлар.
 Худо ҳаққи, мисгар Слаймасман шекил,
 Дарвоқе, ҳақиқий лордга ўхшайман.
 Қани, келтиринг-чи хотингинамни,
 Бир коса бўза ҳам. Келтиринг тезроқ!

Иккинчи хизматкор

Балки қўл юварсиз, жаноб олийлари?
 Хушингизга келиб кимлигингизни
 Эслаганингиздан ғоят хурсандмиз.
 Қаттиқ ухладингиз ўн беш йил, ҳатто
 Уйқуда эдингиз уйғонганда ҳам.

С л а й

Ун беш йил? Ё тавба, маза қибмиз-да!
 Ҳатто бир оғиз ҳам гапирмадимми?

Б и р и н ч и х и з м а т к о р

Гапирдингиз, аммо жуда аломат:
 Ҳайдамоқдалар, — деб қаттиқ бўкирдингиз
 Шундай хонангизни бошга кўтариб. —
 Алдадинг, косани тўлдирмадинг, — деб,
 Бўзачи бекани роса сўкдингиз. —
 Судга тортаман, — деб қилдингиз зуғум.
 Ҳадеб чақирдингиз Хеккет деганни.

С л а й

Ҳа, ҳа! Сайсли Хеккет... Ушанинг қизи.

У ч и н ч и х и з м а т к о р

Уларни билмайсиз, бекасини ҳам,
 Қизини ҳам, кимни деган бўлсангиз.
 Стивен Слайни, кекса Джонни ҳам,
 Питер Терфни, Генри Пимпернелни ҳам.
 Буларнинг исминмас, ҳатто, билсангиз,
 Ўзлари ҳам йўқдир ёруғ оламда.

С л а й

Эй тангрим, сенга минг карра шукурлар бўлсинким,
 бу осий қулингни яна ўз ҳолига қайтарибсан.

Ҳ а м м а

Омин!

С л а й

Раҳмат, аммо ютқизганинг йўқ,

Хотинча кийинган маҳрам киради. Атрофида малайи.

М а ҳ р а м

Аҳволлари нечук милордимнинг бугун?

С л а й

Аҳволим жойида. Овқатлар сероб,
Хотиним қани?

М а ҳ р а м

Мана мен, милорд. Не буюрасиз?

С л а й

Сизмисиз? Нимага эрим демайсиз?
Лордман малайларга, сизга эса-эр.

М а ҳ р а м

Ҳам эрим, ҳам лордсиз менга, азизим,
Мен эса ожиза хотинингизман.

С л а й

Хўп яхши! Нима деб атайман?

Л о р д

Хоним.

С л а й

Элс хоним ва ёки Джен хоним дебми?

Л о р д

«Хоним», дейишади зодагонлар фақат.

С л а й

Хотин — хоним демак. Қаттиқ ухлабман,
Ун беш йил ухлабман давлатингизда.

М а ҳ р а м

Менга бир умрдек кўриниб кетди,
Эр-хотинликни ҳам унутаёзим.

С л а й

Бечора! Малайлар, қани чиқинглар!
Тезроқ каравотга, ечининг, хоним!

М а ҳ р а м

Марҳаматли лордим, сабр қилинг жиндак,
Менга яқинлашманг бир-икки кеча,
Кун ботгунга қадар, жилла бўлмаса.
Ҳакимлар дедик, сизга яқинлашса,
Касалин қайталаш эҳтимоли бор.
Бу касал эр-хотин муносабатига
Алоқаси бормиш, шудир сабаби.

С л а й

Шундайку-я, аммо сабр-тоқатнинг ҳам чегараси
бўлади-ку, ахир. Бироқ, бу касалнинг қайталашига ҳам
майлим йўқ, албатта. Нима ҳам қилиб бўлади, майли,
қаттиқ соғинган бўлсак ҳам начора, кутсак кутамиз-да

Х и з м а т к о р к и р а д и .

Х и з м а т к о р

Хабар топиб тузук бўлганингиздан,
Кўнглингизни ёзмоқчи актёрларингиз.
Қизиқ томошамиз бор, дейишади,
Фойдали, деяпти табибингиз ҳам.
Қаттиқ озор берган сизга маъюслик,

Маъюслик касални қайталар эмиш.
Кўришингиз керак албатта, милорд,
Кулги, шодлик тўла бу томошани.
Дарду ғуссалардан аритади у,
Кулги узоқ қилар умрни, бу ҳақ.

С л а й

Ҳа, майли, ўйнай қолишсин. Бу ўзи қанақаси, қизиқ-
чиларми ё масхарабозларми?

М а ҳ р а м

Иўқ, жуда ғалати томоша, милорд.

С л а й

Хонаки гаплардан биронтасими?

М а ҳ р а м

Иўқ, янги ўйинга ўхшайди, милорд.

С л а й

Ҳа майли кўрамиз. Қани хотинжоним, яқинроқ ўтир.
Бўлар иш бўлди, дунёга бир марта келамиз.

I ПАРДА

I-САҲНА

Падуя. Саҳна.

Люченцио билан Транио киради.

Люченцио

Маърифат макони, гўзал Падуяни
 Кўрмоқ умидларим ушалди, мана,
 Ломбардия — улуг Италиянинг
 Жаннат маконига келдим ниҳоят.
 Содиқ Транио, синалган дўстим,
 Минг раҳмат падари бузрукворимга,
 Унинг марҳамати туфайли сендек
 Садоқатли дўстга улфат бўлолдим.
 Яшаймиз биз ҳали яхши соатда,
 Илмий ишларга ҳам тушамиз секин.
 Пизада туғилдим. Бу шаҳар машҳур
 Асл кишилари билан қадимдан.
 Менинг отам 'эди уларнинг бири:
 Бентиволиолик машҳур Винченцио,
 Бутун ер юзида савдо қилади.
 Тарбия кўрдим мен Флоренцияда.
 Унинг ишончини саховат билан,
 Эзгу ният билан оқлашим керак.
 Мана нима учун мен, Транио,
 Фалсафа илмини танладим. Чунки,
 Эзгу, саховатли кишилар бахти
 Фақат шунда эмиш, дейдилар зотан.
 Хўш, мен-чи? Мен ахир Пизани ташлаб,
 Саёзликдан гўё теранликка шошган,

Юраги ўт олган чанқоқ кишидек
Уни босай, дея шошдим бу томон.

Т р а н и о

Кечирингиз мени, содиқ қулингизни!
Хурсандман мўъжиза-фалсафа фани
Тортганидан астойдил эътиборингизни.
Аммо лекин хўжам, бу ноёб фанга
Муккангиздан кетиб, аллақандай гафлат —
«Изм»ларга емиш бўлмоқ не ҳожат?!
Фақат Аристотелларга илтифот,
Ноилтифот бўлмоқ Овидийларга —
Менинг назаримда, ноўрин, синьор,
Мантиқ фанида ҳам бир оз машқ қилинг,
Дўстлашинг устомон нотиқлар билан.
Санъат, шеъриятга беринг ихтиёр,
Математика ва метафизиканинг
Миқдоридан сизга, ростини айтсам,
Фақат бир ютуми бўлур кифоя.
Ҳузур холи ерда фойда ҳам холи,
Урганинг кўнглингиз тусаганини.

Л ю ч е н ц и о

Раҳмат, Транио! Маслаҳатинг соз,
Агар бўлганида қоқвош Бьонделло,
Саранжом топардик аллақачоноқ.
Уй ҳам топиларди шинам, падуялик
Янги дўстлар билан улфатчиликка,
Шошма! Бизга қараб келаётган ким?

Т р а н и о

Балки чиқишгандир қарши олишга.

Баптиста, Катарина, Бьянка, Гремио ва
Гортензио киришади.
Люченцио билан Транио ўзларини четга олишади.

Б а п т и с т а

Қийнаманг, синьорлар, мени, сўрайман,
 Битта гапираман, биласиз буни.
 Каттасига куёв топилмас экан,
 Кичигига йўл йўқ, тамом, вассалом.
 Бошқа гап бўларди, агар биттангиз
 Сўраганингизда Қатаринани.
 Унда ҳеч қанақа сўз бўлмасиди,
 Сизни диққат қилиб ўтирмасидим,
 Иш битган бўларди муроса билан.

Г р е м и о

(четга)

Шайтон ҳам муроса қилолмас ҳатто!
 Оласизми, тегса, сиз — Гортензио?

Қ а т а р и н а

Нима учун мени кулгу қиласиз
 Қаёқдаги бир жуфт аҳмоқ олдида.

Г о р т е н з и о

Жуфт эмиш, жуфтингиз бўла олмаймиз,
 Тушмагунигизча ҳовурдан озроқ.

Қ а т а р и н а

Кўп қўрқмасангиз ҳам бўлади, синьор,
 Қўнгил овланмайди бундай йўл билан.
 Жўнаб қолмасангиз агар шу топда,
 Манов курси билан, масхарабоздай
 Оғзи-бурнингизни бўяб қўяман.

Г о р т е н з и о

Тангри, ўзинг асра бундай балодан!

Г р е м и о

Мени ҳам, ё раббий!

Т р а н и о

Синьор, унга қаранг, мисоли офат,
Худди ялмоғиз-а, тавба, касофат!

Л ю ч е н ц и о

Аmmo ановиси бунинг олдида
Маъсум кўринади кўзимга жуда.
Жим бўл, Транио.

Т р а н и о

Хўп.
Яхши синьор.
Лекин ҳушёр бўлиб туринг ўзингиз!

Б а п т и с т а

Қарорим ана шу, қани, Бьянка,
Бора қол, қизгинам, энди бу ердан
Уйга кир. Ва лекин сен хафа бўлма,
Кенжамсан, эркамсан ҳамиша ўзинг.

К а т а р и н а

Эркатой, кенжатой, ҳа бўлмаса-чи!
Эркатой кўзларим донм шалаббо.

Б ь я н к а

Кулинг пешонамдан, опажон, майли,
Отажон, розиман, сизнингча бўлсин,
Майлига, дўстларим суҳбати энди
Алмашсин китобу музика билан.

Л ю ч е н ц и о

Эшитяпсизми? Минерва! гўё!

¹ Минерва — қадим юнонларнинг Паллада деган авлиёлари сингари бу ҳам қадим римликларнинг донишмандлик худоси аталган.

Гортензио

Наҳот шундай жабр қиласиз, синьор?
Эсиз, бечоранинг бошига шунча
Ғам солди севгимиз...

Гремио

Синьор Баптиста,
Наҳот Бьянкажон қафасга тушса,
Заҳар опасининг касофати деб?..

Баптиста

Бўлди, бас, синьорлар, қарорим қатъий;
Бора қол, Бьянка.

Бьянка кетади.

У музикани,
Шеърни бағоят яхши кўради,
Муаллим оламан агар топилса.
Таълим яхши нарса. Азиз синьорлар,
Мабодо билсангиз шундай муаллимни,
Илтимос қиламан, бунда юборинг,
Бундай кишиларга эшигим очиқ,
Пул ҳам аямайман улардан асло.
Хайр, хўш, бунда қол сен Қатарина,
Бьянкада менинг яна гапим бор.

(Кетади.)

Катарина

Нима, кетиш менга ман этилганми?
Буйруғи нимаси! Билмайманми ўзим
Нима қилиш ёки қилмаслигимни?!

(Кетади.)

Гремио

Бор, бор, ўша холангникига, бор! Сен шундай ҳури-
лиқосанки, бу ерда ҳеч кимга керагинг ҳам йўқ. Фаҳ-

мимча, Гортензио, ота билан катта қизининг ораси яхшимасга ўхшаб қолди. Сиз билан биз бу олма қачон, қайси томонидан қизараркин деб сўлагимиз оқиб ўтирадиган кўринамиз. Хўш, энди. Лекин азиз ва муҳтарам Бьянкага бўлган муҳаббатим ҳаққи, агар муносиб муаллим тополсам, уни албатта, синьор Баптистага тавсия этаман, нимани хоҳласа, шуни ўқитсин.

Гортензио

Мен ҳам худди шундай қиламан, синьор Гремио. Лекин қулоғингизга бир гапим бор. Гарчанд орамиздаги можаролар бизнинг очиқроқ гаплашувимизга имкон бермаган бўлса-да, қулоқ солинг, ҳозирги айтадиган гапларимнинг ҳаммаси икковимизга алоқадор. Агар шу ишни удалай олсак, гўзал маликамиз ҳузурига яна йўл очилди ва Бьянка ошиқлари ўша ишқий можароларни келган жойидан тағин давом эттирадилар.

Гремио

Қандай ишни удалай олсак?

Гортензио

Гапнинг пўскалласи, сударь, опасига эр топиш керак.

Гремио

Эр? Эрмас, қора ер керак унга!

Гортензио

Эр керак унга!

Гремио

Йўқ, ер! Наҳотки, Гортензио, бу жаҳаннамий алвастига, отасининг бутун мулкини ўртага қўйганда ҳам, уйланганидан одам топилса?

Гортензио

Бас, Гремио! Унинг ҳангомаларига сиз билан биз тоқат қилолмасақ ҳам, ҳеч қанақа борди-келдисига

қарамасдан, мол-дунёси учун таваккал, дейдиган азаматлар топилади. Фақат шунақасини тополсак бас.

Г р е м и о

Умидим йўқ. Мени лаънат дори остига боғлаб қўйиб, ҳар куни дўппослаганларида ҳам барибир, фақат сепинигина олишга рози бўлардим.

Г о р т е н з и о

Э, ҳаммаси ҳам бир гўр буларнинг. Модомики, бу дардисар бизни вақтинча дўстлаштирган экан, Бапистанинг катта қизини эрга бериб, кичигини қутқармагунимизча, бу дўстликни бузмайлик. Рақобатни кейин давом эттираверамиз. Оҳ, Бьянкажон! Қайси пешонаси ярқираганники экансан? Қим эпчил бўлса шу илиб кетади сени. Нима дедингиз, синьор Гремио?

Г р е м и о

Бўпти, розиман. Қимда ким унга уйланамаи деса, уйланса, бир ёстиққа бирга бош қўйса ва шу хонадонни ундан халос этса, Падуя отларининг энг яхшисини совга қилардим унга. Кетдик.

Г р е м и о ва Г о р т е н з и о кетадилар.

Т р а н и о

Наҳотки муҳаббат, синьор, бошингизни Айлантириб қўйган бўлса дафъатаи?

Л ю ч е н ц и о

Транио, шундай бўлмаганида,
 Мен ҳам ишонмаган бўлардим бунга.
 Лоқайд унга қараб турар эканман,
 Лоқайд бу ҳолатдан туғилди севги.
 Эътироф этаман сенга рўйирост,
 Сен меъга азизсан, азиз бўлганидай
 Анна Карфагеннинг маликасига.

Эътироф этаман сенга шунинг учун,
 Агар бу иффатли қизга етмасам,
 Алам азобида бўламан ҳалок.
 Дўстим, маслаҳат бер, қодирсан бунга,
 Қодирсан, Транио, ёрдам бер менга.

Т р а н и о

Қойир эдим, сударь, лекин вақтимас,
 Кетмас койиганинг билан муҳаббат.
 Ҳамонки муҳаббат... Энди битта чора,
 Амаллаб осонроқ эришмоқ керак.

Л ю ч е н ц и о

Раҳмат, азиз дўстим, давом эт, сен ҳақ,
 Далда бер, қимматдир маслаҳатларинг.

Т р а н и о

Қизга шундай қаттиқ тикилдингизки,
 Нима ўтганин ҳам билмай қолдингиз.

Л ю ч е н ц и о

Ҳа, тўғри, жамоли этди маҳлиё,
 Юпитер тиз чўкиб Крит бўйида
 Агенор қизининг қўлин ўпганда
 Намоён бўлганди шундай латофат.

Т р а н и о

Е тавба! Опаси кўтарган жанжал,
 Шовқин-суронларни кўрмадингизми?
 Ағдар-тўнтар қилиб юборди-ку у!

Л ю ч е н ц и о

Латиф дудоқларнинг қимирлаганин
 Кўрдим. Атир бўйин уфурардилар,
 Гўзал, жозибадор эдилар булар.

Т р а н и о

Хушига келтирмоқ керак болани!..
 Эсингизни йиғинг, севибсиз, демак,
 Қўлга олиш керак уни. Бунинг учун
 Мияни ишлатмоқ лозим, азизим.
 Опаси ўлгудай ўжар қиз экан.
 Отаси эр топиб гумдон қилмагунча,
 Бизнинг маликамиз қафасда, сударь.
 Безор қилмасин деб ошиқлар уни,
 Устидан қулфлаб қўймиш отаси.

Л ю ч е н ц и о

Оҳ, дўстим, бағритош экан отаси:
 Ҳали аҳамият бердингми, унинг
 Муаллимлар керак деган сўзига?

Т р а н и о

Бўлмасам-чи! Бир гап ўйлаб ҳам қўйдим.

Л ю ч е н ц и о

Мен ҳам!

Т р а н и о

Ўйлайманки, азизим сударь,
 Гапимиз бир ердан чиқади, бешак.

Л ю ч е н ц и о

Тез гапир аввал сен!..

Т р а н и о

Унинг уйига
 Муаллим мисоли кириб борсангиз
 Ва турли фанлардан дарс берсангиз...
 Мана хаёлингиз!

Л ю ч е н ц и о

Тўғри. Бошлаймиз!

Т р а н и о

Тўғримас. У ҳолда ким яшар, сударь,
 Уғли бўлиб бунда Винченционинг?
 Қим бунда ўқийди ва ким оқшомлар
 Улфатчилик қилар дўстлари билан?

Л ю ч е н ц и о

Бас, бўлди, мен қатъий фикрга келдим,
 Бу ерда ҳеч қандай танишимиз йўқ,
 Бизни ким билади башарамиздан,
 Қайсимиз хизматкор, қайсимиз хўжа?
 Шундайми? Ҳозирдан сен хўжа, тамом!
 Уй ҳамда чўрилар ихтиёрингда,
 Мен эса пизалик бирон камбағал,
 Еки неаполлик бўлиб оламан.
 Хўш, битди маслаҳат, ечин, Транио,
 Мана кий, плаш ва шляпани ол.
 Келиши биланоқ Бьонделлога —
 Айтамиз, бўлади хизматингда шай.

Т р а н и о

Бу иш ҳам чаккимас баъзи-баъзида.

Қийим алмашишади.

Майли, маъқул бўлса агар шу сизга,
 Итоат этмоқлик бурчимдир, синьор.
 Отангиз отланиш олдида менга
 «Яхшилаб хизмат қил», деганди, сизга.
 Бу ишни тутмаган бўлса ҳам кўзда,
 Люченцио бўламан мен бажонидил,
 Севганим туфайли Люченциони!

Л ю ч е н ц и о

Люченционинг ҳам севгани учун!
 Қул бўлай, майлига, етишай аммо

Уйимни банд этган у маҳлиқога,
Ана у доғули!

Бьонделло киради.

Қайга йўқолдинг?

Бьонделло

Қайга йўқолардим? Тавба, бунисига нима берасан?
Узлари қайга йўқолдилар? Хўжайин, менинг дўстим
Транио усти бошингизни ўғирладими? Ёки сиз уникини
ўғирладингизми? Ё бўлмасам, биров-бировларингизни-
кини ўғирладингизми? Худо ҳаққи, айтинглар, нима
ҳодиса рўй берди ўзи?

Люченцио

Ишёқмас, бери кел, ҳазил вақтимас,
Жиддий ҳол юз берди, ўзингни ушла.
Қутқарай, деб мени шундай, Транио
Уст-бошимни кийиб тусимга кирди,
Уникини мен кийдим. Гап бундай, тингла:
Муштлашиб анави дарё бўйида
Бировни тўсатдан ўлдириб қўйдим,
Тушмасам қўлга деб ваҳимадаман.
Хизмат қил, мен эса қочишим керак.
Тушундингми?

Бьонделло

Асло, рост, худо ҳаққи!

Люченцио

Сен энди унутгин Траниони,
Транио йўқ энди, у Люченцио!

Бьонделло

Мазани у қипти, қани менга ҳам...

Т р а н и о

Шошма эй, бефаҳм, ўзим учунмас,
 Синьор Баптистанинг кенжа қизига
 Эришмоғи учун Люченционинг
 Уйлаган тадбири бу. Маслаҳатим шу:
 Менга-ку, сатқансар, фақат синьор учун
 Тилингга ҳазир бўл.
 Ўз ичимизда —
 Мен ўша оғайнинг Траниоман.
 Бошқалар олдида — хўжанг Люченцио!

Л ю ч е н ц и о

Қани, Транио, кетдик бўлмасам,
 Энди қолди ёлғиз битта масала:
 Ошиқлар сафига ўтиб олишинг,
 Нега, деб сўрарсан, муҳим сабаб бор,
 Сенга айтиб берай, яхши уқиб ол.

(Кетишади.)

Б и р и н ч и х и з м а т к о р

Милорд ухлаб қолди, кўрмай пьесани.

С л а й

Иўқ, мўтабар Анна номига қасамёд бўлсинки,
 кўряпман, худо ҳаққи алламбало нарса экан! Нима,
 ҳали тағин борми?

М а ҳ р а м

Эндигина бошланди, милорд.

С л а й

Ажойиб воқеа экан, ҳоним рафиқам, тезроқ тугай
 қолса яхши бўларди,

2-САҲНА

Падуа, Гортензио уйи олди. Петруччо билан
Грумио киришади.

Петруччо

Веронадан чиқдим қисқа муддатга,
Падуялик дўстларимни, хусусан,
Қадрдоним Гортензиони кўрай деб.
Шу эмасми энди унинг эшиги?
Эй Грумио, қани, муштла-чи!

Грумио

Муштла? Кимни, синьор? Қим хафа қилди
Сизними, марҳаматли синьор?

Петруччо

Мен сенга нима деяпман, аҳмоқ, бўл, қаттиқроқ
муштла!

Грумио

Қаттиқроқ дейсизми, синьор? Э, қўйсангиз-чи, синьор,
мен ким бўлманки, сизни урсам, синьор?

Петруччо

Эшикни муштлагин, эшикни, аблаҳ,
Бўлмаса каллангга тушираман нақ.

Грумио

(четга)

Осилиб олди-ку!

(Қаттиқ.)

Олдин мен урсам,
Бошимни балога қўярсиз, хўжа.

Петруччо

Муштламайсанми, а, муғамбир, суллоҳ?
 Ургатиб қўяман ҳозир буни мен,
 Қандайин ўйноқлаб қоларкансан сен.

(Грумионинг қулоғини чўзади.)

Грумио

Войдод, ёрдам беринглар! Хўжайинимни жин урди!

Петруччо

Эшикни муштлагин дедим, муштла тез!

Гортензио киради.

Гортензио

Нима гап? Ие! Грумио! Азиз дўстим, Петруччо! Омон
 бормисизлар Веронада?

Петруччо

Ажратмоқ учунми келдингиз, дўстим?
 Рост, келиб қолдингиз худди вақтида.

Гортензио

Хуш келибсиз менинг хонадонимга, ҳурматли, муҳта-
 рам синьор Петруччо! Тур ўрнингдан, Грумио, ҳозир
 ҳаммасини гаплашамиз.

Грумио

Йўқ, синьор, гап билан битадиган иш эмас бу. Наҳот-
 ки шундай қонуний сабаб ҳам хизматдан бош тортишим-
 га важ бўлмаса. Ўзингиз ўйлаб кўринг-а, синьор: у мен-
 га мени муштла, деб буюрди, тагин қаттиқроқ ҳам,
 деди. Хўш, хизматкор деган ўз хўжасини шундай қила
 оладими? Ахир ўттиз иккини уриб қўйган-ку у.

Агар урганимда уни, барибир,
Менинг бошим огримасди-ку!

Петруччо

Қип-қизил аҳмоқ у, азиз Гортензио,
Эшикни муштлагин дедим меровга,
Кўриб турибсанки, аҳвол мана шу.

Грумио

Эшикни муштлагин! О, тангрим! Ахир сиз ўзингиз
айтмадингизми мана бундай деб: «Эй, Грумио, ур, ур
қаттиқроқ, калланга тушираман бўлмаса, ур». Энди
бўлса «эшикни» дейсиз.

Петруччо

Учир овозингни, ё йўқол, аблаҳ!

Гортензио

Бўлди, Грумиога кафилман, дўстим,
У кекса, сидқидил, яхши хизматкор.
Уни қўй, қай бахтли шамол учирди
Падуяга, дўстим, у Веронадан?

Петруччо

Мени Веронадан учирган шамол —
Ешларни уйдан йироққа қувган
Қисмат шамолидир. Қисқаси, дўстим,
Шундай тақдир бунда келтирди мени:
Отам вафот этди. Энди бир яхши,
Бадавлат жой топиб уйланай, дея
Мана шу масканга қараб йўл олдим.
Уй тўла молу мулк, кармон тўла пул,
Қасд қилдим ер юзи саёҳатига.

Гортензио

Азизим Петруччо, агар мен сени
Шу ерда, ўлгудай қайсар бир қизга

Уйлантириб қўйсам не дейсан? Шошма,
Раҳмат-ку демайсан, биламан буни,
Аммо худо урсин, жуда бой ўзи!
Аммо қистамоқчи эмасман сени,
Дўстимсан, у ёғи ихтиёрингда.

Петруччо

Азиз Гортензио, сен билан бизга
Ортиқ гап кетмайди, бордию бой қиз
Сенча менбоп экан, шунинг ўзи бас.
Менинг учун никоҳ бу — муллажиринг,
Майли, менга деса, Сивилладан
Бадбуруш бўлса ҳам, Флорентийнинг
Хотинидан баттар хунук бўлса ҳам,
Ҳаттоки, Суқротнинг Қсантиппасидан
Қайсар бўлса ҳамки, қайтмайман ундан.
Адриатиканинг довули каби
Даҳшатли бўлса ҳам мен Падуяда
Унга уйланаман, тамом, вассалом!

Грумио

Мана кўрдингизми, синьор, у калласидаги бор гапини
тўппа-тўғри айтди-қўйди. Унга олтин бўлса бас, қўғир-
чоққа ҳам, таёққа ҳам, борингки, оғзида битта тиши
йўқ, ҳеч бало билан иши йўқ, минг хил касалга гирифтор
қирчанги шум кампирга ҳам уйланаверади. Унга, ҳали
айтганидай, муллажиринг бўлса бас!

Гортензио

(Петруччога)

Мадомики дўстим, шундай экан гап,
Давом эттирамиз уни рўйирост.
Ростдан сенга уни таклиф этаман,
Жуда боп, тобида, жуда чиройли,
Кибор таълимни олган ўзи ҳам,

Битта нуқсони бор, биракай, лекин,
 Ҳулғудай жанжалкаш, бас келиш маҳол,
 Ҳтакетган ўжар, бениҳоя қўрс.
 Мен эса олмасдим уни ҳеч қачон
 Олтин-кумушларга ўраб берса ҳам.

Петруччо

Сен олтин кучини билмас экансан!
 Отаси ким ўзи, шуни айтсанг бас.
 Қизни қўлга олиш ҳеч нарса эмас,
 Момақалдироқдай гулдураса ҳам.

Гортензио

Отасининг оти Баптиста Минола,
 Мулойим, ғоятда ҳурматли синьор.
 Қизи Катарина ҳаммага маълум
 Аччиқ тил, бадфеъл ва беандиша.

Петруччо

Қизини билмайман, аммо отасини
 Эшитганман, биларди отам раҳматлик.
 Энди уни кўрмай уйқу йўқ менга,
 Шунинг учун дўстим, менга ижозат,
 Узр, кўришибоқ, хайрлашамиз,
 Олиб боролмасанг мени у ёққа.

Грумио

Марҳаматли синьор, қўйинг, боргиси келиб турган
 экан, бораверсин. Менинг сўзим эсингизда бўлсин, агар
 у қиз бунни мен билгандай билса, гап таъсир қилмаслиги-
 ни тушунган, минг марта муттаҳам деб ҳақорат қилгани-
 да, бир марта ҳам пинагини бузмаслигини уққан бўлар
 эди. Агар у бошлаб қолса жанжални, бор гапини тугат-
 магунича тўхтатиш маҳол. Мен сизга шуни айтиб қўяй,
 синьор, бу вағиллаётганда у бир марта бўлса ҳам сўзи-
 ни бўлсин, ана ўшанда кўрасиз томошани, у Катаринан-

ғизнинг адабини шундай боплаб берадики, қочгани жой тополмай қолади. Сиз ҳали уни билмайсиз, синьор.

Гортензио

Мен олиб бораман, шошма Петруччо,
 Баптиста, кенжаси, гўзал Бьянкани
 Зиндонда тутгандек тутади уйда,
 У менга азиздир ҳаммасидан ҳам.
 Мендан, турли-туман ошиқларидан
 Уни, қари хўкиз яшириб қўйди.
 Қаттасининг айби кичкинасининг
 Бахтига халақит бермасин, дея
 Қамаб қўйди уни, қоқвош Катарина
 Эрга чиқмагунча, дея шафқатсиз.

Грумио

«Қоқвош!» Кўп лақабни биламан, аммо,
 Қиз болага бундан ёмони бўлмас.

Гортензио

Петруччо, азизим, бир ҳожат чиқар,
 Қийинай, муллим қиёфасида.
 Баптистага танит, муаллим деб мени,
 Музыка, қўшиқда тенги йўқ, деб айт.
 Бу иш зора менга қулайлик берса,
 Овласам овлоқда мен бежавотир,
 Гўзал Бьянканинг мурғак кўнглини

Грумио

Мана қаллоблик, мана тирриқлик! Буни қаранг, бечора кексаларни лақиллатмоқ учун ёшлар нималарни ўйлаб чиқаришмайди!

Гремио ва кийимини ўзгартирган Люченцио бир қучоқ китоб билан киришади.

Гортезио

Шошма, Грумио! Ана рақибим,
Петруччо, четроққа ўтайлик.

Грумио

Қойил!

Худди қуйиб қўйган ошиқнинг ўзи.

Четга ўтишадн улар.

Гремио

Ўқиб чиқдим китобларнинг номини,
Муқовалар қилдирамиз яхшилаб.
Фақат севги китоблари, вассалом,
Ўқий кўрманг Бьянкамга ўзгасин.
Ўқингизми? Тағин мендан ташқари
Баптиста ҳам ҳақ тўлайди, шубҳасиз.
Ҳали сизга олиб берган энг яхши
Хушбўй, гоят асл атирларимни
Дафтарларга пуркаб қўйинг яхшилаб,
Хўш, айтинг-чи, нима ўқимоқчисиз?

Люченцио

Нимаки ўқисам, муҳтарам синьор,
Сизнинг фойдангизга бўлур ҳаммаси.
Тасаввур этингки, унга мен эмас,
Ўзингиз муҳаббат изҳор қиласиз,
Ҳаттоки аълороқ алломалардан!

Гремио

Алломалик! Қандай улуғ фазилат!

Грумио

(четга)

Калтабин, мўлтоня! О, улуғ эшшак!

Петруччо

Бетайин, жим бўл, эй!

Гортензио

Жим, Грумио!

(Олга чиқади.)

Салом, азиз дўстим, муҳтарам синьор!

Гремио

Синьор Гортензио, сизни кўрганим
 Нақадар соз бўлди. Азизим, ҳозир
 Баптиста олдига келаётирман.
 Гўзал Бьянкага, эсингиздами,
 Ваъда қилиб эдим муаллим.
 Қарангки, навқирон, камсухан, камтар,
 Ақлли, билагон шеъриятда ҳам.
 Худди айтганимдай, ҳа, худо ҳаққи.

Гортензио

Жуда соз. Учратдим мен ҳам бир синьор,
 У бизнинг бекамиз учун бир яхши
 Созанда топишга сўз берди қатъий.
 Демакки, севикли ёр хизматида
 Орқада қолмабман мен ҳам, азизим.

Гремио

Йўқ, менинг севиклим! Исбот этаман!

Грумио

(четга)

Шубҳасиз, ҳамёни исбот этади.

Гортензио

Вақтимас муҳаббат баҳсининг ҳозир.
 Синьорлар, гапим бор, бир оғиз холос,
 Янги гап, энг муҳим, ҳаммага оид!

Манови зодагон биз учун ўша
Қайсар ва жанжалкаш Катаринага

(Келишиб албатта сепи ҳақида)

Биз деб уйланмоқчи бўлди рўйирист.

Г р е м и о

Жуда соз, ишимиз пишибди демак!
У қизнинг айбидан хабари борми?

П е т р у ч ч о

Хийла шаллақироқ, дейдилар уни,
Шунинг ўзи бўлса, унчалик эмас.

Г р е м и о

Шундайми? Ўзингиз қайси ёқдансиз?

П е т р у ч ч о

Вероналик бўламан, отам Антонио.
Отам ўлиб кетган мулкени ташлаб.
Юз йил бахтли яшаш ниятим холос.

Г р е м и о

Бундай хотин билан қийинроқ бўлар!
Сабрингиз чидаса, худо ёр бўлсин!
Наҳотки қатъийдир қарорингиз, синьор,
У ахир хотинмас, ёввойи мушук!

П е т р у ч ч о

Ҳа, яшаш ниятим бўлгандай қатъий!

Г р у м и о

Қайтариб бўлмайди уни бу йўлдан.

П е т р у ч ч о

Бўлмаса не эди келишдан ният?
Янгимиз шовқину суронлар меңга?

Эшитмаганманми шер бўкиришин?
 Эшитмаганманми, ҳаддидан ошган
 Қобондай қутурган баттол денгизни?
 Жангда тўп довулин кўрмаганманми,
 Еки осмонда момақалди роқ?
 Жанглар тўзонида эшитмаганманми
 Жанговар суронлар, отлар кишнашин?
 Хотин машмашаси нима бўлибди?!
 Оловда қовурилган хандон пистадай,
 Чала очилганча қолади оғзи,
 Болаларни қўрқитинг!

Г р у м и о

У қўрқиб бўпти!

Г р е м и о

Дўстим Гортензио, менинг наздимда,
 Бизнинг бахтимизга ҳам ўз бахтига
 Вақтида келганга ўхшайди синьор.

Г о р т е н з и о

Сўз бердим унга мен никоҳга кетган
 Харажатларига қарашамиз деб.

Г р у м и о

Албатта, албатта, фақат уйлансин!

Г р е м и о

(четга)

Шундай нақд бўлсайди қорин қарзи ҳам.

Яхши кийинган Т р а н и о билан Б ъ о н д е л л о киради.

• Т р а н и о

Тангри ёрлақасин сизни, синьорлар,
 Жойиз бўлурмикан сўрасам сиздан
 Ҳурматли Баптиста Минола уйин?

Бьонделло

Икки гүзал қизи бор Баптистани сұраяпсанми?

Тр а н и о

Топдингиз, азизим.

Г р е м и о

Қизи керакмиди ё ўзи, синьор?

Тр а н и о

Даҳли йўқ, биродар, бу менинг ишим.

П е т р у ч ч о

Банд этган бўлмасин сизни ўжари?

Тр а н и о

Ўжарга ҳушим йўқ, кетдик, Бьонделло.

Л ю ч е н ц и о

(четга)

Қойил, Транио.

Г о р т е н з и о

Синьор, бир нафас!

Уйланмоқчиларми ростдан, беҳазил?

Тр а н и о

Ким доғда қолади, бўлса беҳазил?

Г р е м и о

Ҳеч ким, жўнаб қолинг бу ердан ҳозир!

Тр а н и о

Кўча ҳамманики, синьор, сизга ҳам,

Менга ҳам очиқдир...

Г р е м и о

Бугунмас фақат!

Т р а н и о

Сабаби не экан, тушунтирсалар.

Г р е м и о

Сабаби, мабодо билмоқ бўлсалар,
Бьянка Гремниога аталган, басми?!

Г о р т е н з и о

Синьор Гортензио харидор унга.

Т р а н и о

Секироқ, жаноблар, зодагонларсиз,
Қулоқ солинг менга марҳамат қилиб.
Олижаноб синьор, ахир, Бапטיста,
Менинг отамни ҳам билмайди эмас.
Қизчаси бундан ҳам чиройли бўлиб,
Бундай кўп бўлса ҳам харидорлари,
Барибир, бўлардим уларнинг бири.
Леди қизин сонсиз эди ошиғи,
Битта ортиқроқдир, балки буники,
Ана шу биттаси менман мутлақо,
Парис бўлганда ҳам рақибим ҳатто.

Г р е м и о

Наздимда бу бизни йўлда қўяди.

Л ю ч е н ц и о

Қирчанғи от, холос. Ҳеч ташвиш торгманг.

П е т р у ч ч о

Бунча кўп гап сотдинг эй, Гортензио?

Г р е м и о

Майлими, синьор, мен бир савол берсам,
Баптиста қизини ҳеч кўрганмисиз?

Т р а н и о

Йўқ, лекин биламан, улар иккита,
Бир — номи кетган қайсар, заҳардир,
Бир — хуш феъли-ла ҳаммага манзур.

П е т р у ч ч о

Шошманг, тега кўрманг биринчисига!

Г р е м и о

Геркулесга қолсин бу қаҳрамонлик,
Қийинроқ кўчади буниси, синьор.

П е т р у ч ч о

Синьор, кўнглингизни тинчитиб қўяй:
Сизни гангитган қиз, гўзал Бьянка
Қафасда. Отаси агар биронта
Куёв топмас экан катта қизига,
Уни кўролмайсиз биронгангиз ҳам,
Эрк олур кенжаси фақат ўшанда.

Т р а н и о

Эй, ҳали сизмисиз, бизнинг, жумладан
Каминнинг, марди мададкорлари?!
Мабодо эрита олсангиз музни,
Опасин олсангиз мардлик кўрсатиб,
Очиб беролсангиз кенжасига йўл,
Бьянка бахтига муяссар бўлган
Қаллиқ сиздан қарздор бўлиб қолмагай.

Гортензио

Жуда оқилона фикр айтдингиз,
Лекин сиз ҳам биздай бўлганингиз учун
Баробар тўлайсиз биз билан бирга
Синьорнинг хизмати — харажатини.

Траннио

Мутлақо! Сўзимнинг исботи учун
Шу оқшом уйимга марҳамат қилинг,
Қадаҳ кўтарамиз Бьянка учун.
Келинг, йўл тутайлик адвокатлардек:
Расмиятда — расмий, улфатда — улфат.

Гремио ва Бьонделло

Мана бу зўр таклиф, соз! Қани кетдик.

Гортензио

Бундай оқил фикр бўлмас дунёда,
Марҳамат, хуш кўрдик, дўстим Петруччо!

(Кетишади.)

II ПАРДА

1-САҲНА

Падуя. Баптиста уйининг бир хонаси. Катарина билан
Бьянка киришади.

Бьянка

Мазах қилма мени энди, опажон,
Қайтага ўзингни ерга урасан,
Мени чўриларга ўхшатмоқ бўлиб.
Бераман жамики жиҳозларимни,
Фақат боғламагин менинг йўлимни,
Ҳамма кийимимни, юбкамгача ол.
Нима десанг, майли, кўнаман, опа,
Қаттага бўйсунмоқ муқаддас бурчим.

Катарина

Ҳозироқ айт, айёрлик қилмасдан,
Жазманлар ичида ким ёқар сенга?

Бьянка

Опажон, бу яқин ўртада ҳали
Менга ёқадиган, кўзимга тушган
Биронта эркакни билмайман, инон.

Катарина

Ёлғон бу, жонгинам! Гортензио-чи?

Бьянка

Сенга ёқадими? Бўлмасам ўзим
Ҳаракат қиламан, у сенга бўлсин.

К а т а р и н а

Ҳа, бундан чиқдики, сенга пули кўп
Синьор Гремио афзалроқ экан.

Б ь я н к а

Нима, Гремио?.. Бу нима, рашкми?
Энди билдим сени, ўйнашяпсан,
Доим мени шундай мазах қиласан.
Жон опа, боғлама менинг йўлимни.

К а т а р и н а

Ўйнашяпманми? Бу-чи бўлмасам?
(Уради,)

Б а п т и с т а киради.

Б а п т и с т а

Бу тагин нимаси? Нима аҳмоқлик!
Бьянка, нари тур. Йиғлама, болам.
Ёнига йўлама, тикишингни тик.

(Катаринага)

Уялсанг бўларди? Бу нима қилиқ?
Сенга у тегмаса, нима қиласан
Хафа қилиб уни. Бирон нобоп гап
Дедими сенга у, айт-чи, хўш, қани?

К а т а р и н а

Уша демагани жинимга тегди!
Мен бунга ҳеч қачон чидай олмайман!

(Бьянкага ёпишади тагин.)

Б а п т и с т а

Менинг олдимда-я! Чиқиб тур, қизим.

Б ь я н к а чиқади.

К а т а р и н а

Биламан, сиз мени ёмон кўрасиз,
 Ҳаммаси ўшанга, эр ҳам ўшанга.
 Хўш, нима, қолайми қари қиз бўлиб?
 Ёстиқ бўлайинми ёнбошингизга?
 Нега индамайсиз? Йиглайвераман
 Ўч олмагунимча тамом, вассалом!

(Кетади.)

Б а п т и с т а

Бормикин мендан ҳам бадбахт дунёда!
 Ана, келишяпти...

Гремио, юпун кийинган Люченцио, Петруччо,
 музикачи қиёфасида Гортензио, китоб ва музика асбоби
 қўлтиқлаб олган Транио билан Бьонделло киришади.

Г р е м и о

Азиз қўшнимизга саломлар бўлсин!

Б а п т и с т а

Салом сизга ҳам, ҳурматли Гремио. Худо ёр бўлсин,
 синьорлар.

П е т р у ч ч о

Сизга ҳам. Айтинг-чи, отасимсиз
 Гўзал ва хушфёъл Катаринанинг?

Б а п т и с т а

Катарина деган қизим бор, тўғри.

Г р е м и о

Қаттиқроқ кетдингиз, аста-секинроқ.

П е т р у ч ч о

Аралашманг, синьор, халақит берманг.

(Баптистага)

Веронадан келдим, зодагон аслим,
 Ақли, камтарлиги, хушфеъллиги,
 Гоят гўзаллиги, одоби билан
 Машхур Катарина отли қизингиз
 Борлигин эшитиб келдим сўроқлаб,
 Қанчалик ҳақиқат эканин, синьор,
 Кўрайин дедим ўз кўзим билан.
 Таништириб қўяй, рухсатингиз билан,
 Менинг хизматкорим бўлади бу зот.

(Гортензиони кўрсатади.)

Ўзи математик, уста созанда.
 Ўзиниңг бу нодир илмини, синьор,
 Ургатиши мумкин қизларингизга.
 Асли Мантуядан, номи Личио,
 Қабул бўлишига имоним комил.

Баптиста

Хурсандман, оламан уни албатта,
 Аммо Катарина масаласида...
 Афсуски, у сизга тўғри келмайди.

Петруччо

Айрилиш осонмас севикли қиздан,
 Еки ёқмадимми жанобингизга?

Баптиста

Йўқ, йўқ. Сирасини сўйладим холос,
 Ўзингиз қаердан ва ким бўласиз?

Петруччо

Петруччо, отамнинг оти Антонио,
 Йўқ уни билмаган Италияда.

Бап тиста

Биламан. Хурсандман кўриб ўғлини.

Гремю

Петруччо, бир нафас тўхтаи, биродар,
Бир оғиз бўлса ҳам айтиб қолайлик.
Азбаройи худо, қайга шошасиз?!

Петруччо

Тезроқ тугатайин деяпман холос.

Гремю

Бу билан никоҳга берасиз қасам!

Қўшни, имоним комилки, менинг тортигимдан гоят хурсанд бўласиз. Менинг сизга бўлган ихлосимни ўзингиз яхши биласиз, синьор, чунки сизга мен бошқалардан кўра кўпроқ яқинроқман. Шунинг учун мана бу олимни сизга олиб келдим. (*Люченциога ишора қилади.*) Узоқ вақт Реймсда таҳсил кўрган. Анави киши математика билан музикани билганидек, юнон, лотин ва бошқа тилларни яхши билади. Унинг номи Камбио. Илтмос қиламан, қабул қилинг уни.

Бап тиста

Минг марта раҳмат сизга, синьор Гремю. Хуш келибсиз, азиз Камбио. (*Траниога.*) Айтгандай, марҳаматли синьор, сиз бу ерликка ўхшамайсиз. Бу томонларга қилган сафарингиз сабабини билсак бўладими?

Транио

Менинг журъатимни кечиринг, синьор,
Босибоқ шаҳрингиз остонасини,
Гўзал, латофатли кенжа қизингиз —
Бьянка қўлини сўрадим, узр.
Биламан, даставвал қатта қизингиздан

Тинчимоққа қилган қарорингизни.
 Лекин менинг битта илтимосим бор,
 Келиб чиқишимни эшитиб, синьор,
 Куёвлар қатори кўрсангиз мени.
 Бошқа харидорлар сафида мен ҳам
 Марҳаматингиздан баҳраманд бўлсам,
 Билиб истейдодин қизларингизнинг,
 Чолғу асбоблари ва лотин, юнон
 Тилида китоблар келтирдим мен ҳам,
 Сазовор бўлса гар диққатингизга,
 Қимматим оширган бўлар эдингиз.

Б а п т и с т а

Қайдансиз, отингиз Люченциоми?

Т р а н и о

Пизалик. Уғлиман Винченционинг.

Б а п т и с т а

Эшитганман уни, эътиборли зот,
 Хуш кўрдик, ҳасанот қадамларига.

(Гортензиога)

Удингизни олинг.

(Люченциога)

Китобларни олинг.
 Боринг толибалар олдига энди.
 Эй, ким бор?!

Х и з м а т к о р к и р а д и .

Ҳурматли синьорларни тез
 Қизларим олдига олиб бориб қўй.
 Ҳам айтки, яхшилаб кутиб олишсин,
 Кейин боққа чиқиб овқатланамиз.

Синьорлар, хурсандман ташрифингиздан,
Ишонаман, бунга шубҳа қилмасиз.

Петруччо

Мен нима қилайин, синьор Баптиста?
Ҳар кун келишга вақтим йўқ менинг.
Мени-ку биласиз, отам орқали
Еру сув, давлатин меросхўриман.
Бойитсам бойитдим, совурганим йўқ.
Ололсам қизингиз розилигини,
Сепига нималар берасиз, синьор?

Баптиста

Вафотимдан кейин ярим давлатим,
Тўйга йигирма минг крон бераман.

Петруччо

Мен бўлсам, мабодо, эҳтиёти шарт,
Бевалик тушгудай бўлса бошига,
Бутун ҳовли-жойим, ерларимгача
Ўтказиб қўяман унинг номига.
Битим — шартномага тайёрман, синьор.

Баптиста

Шартнома бўлади. Ҳаммадан аввал
Келишинг у билан — ҳамма гап шунда!

Петруччо

Ҳеч гапмас! Мен сизга айтсам, отажон,
У қайсар, аммо мен ундай қайсарман.
Олов олов билан тўқнашар экан,
Ёнади ҳаммани қилгунича кул.
Гарчанд ўт чиқарур учқундан шамол,
Уни ўчиришга қодирдир бўрон.
Шундайман, шубҳасиз эгилади у,
Йигитман, ахир мен бола эмасман.

Баптиста

Худо ёрлақасин, ҳа, майли, синьор,
Менданмас қарғишга тўйиб чиқсангиз.

Петруччо

Қўрқмайман. Тоғлар ҳам турибди ахир,
Шамол зуғумини қилмасдан писанд.

Боши ёрилиб Гортензио чиқади.

Баптиста

Не бўлди, оқариб кетибсиз, дўстим?

Гортензио

Эсим чиқиб кетди ростини айтсам.

Баптиста

Хўш, ундан созанда чиқадимикан?

Гортензио

Ҳа, солдат чиқади ундан ажойиб,
Уд нима, бешотар беринг яхшиси.

Баптиста

Синдирмадингизми удга нафратин?

Гортензио

Аксинча, синдирди удни бошимда,
Пардада кўрсатиб хатосин аста
Ушлаб букарманми бармоқларини,
Қичқириб юборди ва ғазаб билан:
«Ма, ўзинг уддала, кўтар удингни!»—
Деб чунон солдики у билан мени,
Пақ этиб қопқоғи бўйнимда қолди.
Сазойи одамдек, бўйнимда қопқоқ,
Аҳмоқдек серрайиб қолдим қошида.

У бўлса аҳмоқдан аҳмоққа солар,
Мени қарғаш учун атайлаб унга,
Дунёда нимаки ҳақорат бўлса,
Ҳаммасин ўргатиб қўйгандай биров,
Қарғарди бир нафас тўхтамай мени.

Петруччо

Ажойиб қиз экан, худо ҳаққи, у!
Тагин ҳам ихлосим ошди у қизга.
Эҳ, қилиб кўрсайдим даҳанаки жанг!

Баптиста

(Гортензиога)

Қўйинг, хафа бўлманг, юринг мен билан,
Яхшиси ўқитинг кенжа қизимни.
Миннатдор бўлади, зеҳни ҳам яхши.
Бирга юрасизми, синьор Петруччо,
Е бунда юборай Катаринани?

Петруччо

Юборинг яхшиси. Кутамаман шунда.

Баптиста, Гремио, Транио ва Гортензио
кетишади.

Ишни шушомаддан бошлайман секин,
Тўполон бошласа, кўтарса шовқин,
Булбулигўё деб соламан қулоқ.
Хўмрайса — юзингиз ўхшайди дейман
Шабнамда ювилган қип-қизил гулга.
Безрайиб ўтирса — войбў, шунақа
Гапга чечанлар ҳам бўлар экан, деб,
Ҳайратда атайин мақтаб қоламан.
Ҳайдаса — меҳмон бўл дегандек бир оз,
Еғдириб ташлайман раҳматларимни.
Рад этса — ўзингиз тайинланг дейман

Никоҳ ва тўйимиз кунн-соатин...
Ана у келмоқда, бошла Петруччо!

К а т а р и н а киради.

Салом, Кет! Исмингиз шундай эшитдим.

К а т а р и н а

Шундай эшитдингиз? Емон эшитибсиз.
Ҳамма чақиради Катарина деб.

П е т р у ч ч о

Нимага?

Отингиз жуда ҳам ширин,
Кет — икки маънода келади бизда:
Лаззатли луқма-ю, чиройли Мушук.
Мен учун номингиз фақат Кет холос;
Гоҳида хоним Кет, гоҳи қайсар Кет,
Кет фақат, вассалом, соҳибжамол Кет,
Асал Кет, асалдан ширин-шакар Кет,
Тилимнинг учида турган новвотим,
Севгилим, шодлигим, овунчоққинам,
Камоли ҳуснинг-у, латофатингнинг
Достонин эшитдим турли тиллардан.
Ҳамма таърифлардан ортиқсан аммо.
Бу ёққа отландим, уйланмоқ — ният!

К а т а р и н а

Отландим... Қим сизни жўнатган бўлса,
Жўнатсин қайтариб ўша томонга.
Қўзғатиш қийинмас, кўриб турибман.

П е т р у ч ч о

Тушуна олмадим.

К а т а р и н а

Манов стулдай!

Петруччо

Кел, ўтир тиззамга.

Катарина

Минмайман эшак!

Сендай эшакларга миндириш одат.

Петруччо

Бу хислат ёт эмас аёлларга ҳам.

Катарина

Сен бошқа қирчанғи бияни изла!

Петруччо

О, сенга тушмайди оғирлигим, Кет,
Биламан, сен ёшсан, қушдай енгилсан.

Катарина

Мен шундай қушманки, тутиб бўлибсан!
Қушдай енгил бўлсам керагичаман.

Петруччо

Арига ўхшайсан!

Катарина

Сен япалоқ қуш!

Петруччо

Каптар ем бўлади япалоқ қушга!

Катарина

Каптар чангалида жон беради у.

Петруччо

О, захринг кўп экан, бу шаҳдингдаи қайт!

К а т а р и н а

Заҳримни соламан, найзамдан ҳайиқ.

П е т р у ч ч о

Найзангни суғуриб ташлайман тамом.

К а т а р и н а

Қаерда, аввало уни топ, аҳмоқ.

П е т р у ч ч о

Аринниг найзаси қаерда, маълум:
Думида!

К а т а р и н а

Тилида!

П е т р у ч ч о

Қимнинг тилида?

К а т а р и н а

Думида деганнинг тилида, хайр!

П е т р у ч ч о

Нимади?

Йўқ!

Тилим сенинг думингда?
Ахир мен зодагон!

К а т а р и н а

Ҳозир кўрамиз.

(Уни солиб қолади.)

П е т р у ч ч о

Яна ур, жавоби бўлур албатта.

К а т а р и н а

Зодагон тожи-ла хайрлаш унда,
Урдингми — зодагон эмассан, дейман,
Зодагон тожи ҳам бўлмаган сенда.

П е т р у ч ч о

А, ҳали шундайми? Ёз, менинг тожим...

К а т а р и н а

Нима бу, дубулғангдаги, тожихўрозми?

П е т р у ч ч о

Майли, хўроз бўлсам, товугим бўлгин.

К а т а р и н а

Хўрозмиш?! Қўрқадн қичқаришга ҳам.

П е т р у ч ч о

Бас қил, Кет. Энди кўп ҳаддингдан ошма!

К а т а р и н а

Ошаман, сен ахир хамиртурушсан.

П е т р у ч ч о

Ачима, бу ерда хамиртуруш йўқ.

К а т а р и н а

Йўқ, у бор, йўқ, у бор!

П е т р у ч ч о

Кўрсат бўлмаса.

К а т а р и н а

Ойнага қарагин!

Петруччо

Менми ҳали у?

Катарина

Еш бўлсанг ҳам анча ақлинг бор экан.

Петруччо

Ешлигим сен учун!

Катарина

Юзинг буришиқ!

Петруччо

Бу ғамдан!

Катарина

Ғаминг бўлса, менга нима?!

Петруччо

Шошма, Кет, барибир қутулолмайсан.

Катарина

Қўйворинг, таъбингиз хира бўлади.

Петруччо

Мутлақо. Сен менга моҳилиқосан.
Сени менга қайсар деган эдилар,
Ҳаммаси гап экан, кўриб турибман.
Аксинча, беозор, ювош, ширин гап,
Баҳор гулларидай хушвақт экансан.
Қовоқ ҳам солмайсан тажанг қизлардай,
Тишингдан лабларинг мўматалоқмас.
Гап қайтаришни ҳам билмайсан гапга,
Лутфи-эҳсон билан, эҳтиром билан
Сийлайсан эшикда ошиқларингни.

Кимдир, оқсоқланиб юради, деди.
 Бу тухмат! Самбитдай қоматинг сенинг,
 Енғоқдай тўқ мағиз қорача танинг,
 Мағизи ундан ҳам мазали, шаксиз,
 Юр-чи, мен кўрайин, оқсамайсанми?

К а т а р и н а

Бор, буюр уйингда малайларингга!

П е т р у ч ч о

Ҳеч юра олурми эди Диана
 Гўзал Кет этгандай шоҳона хиром?
 Диана қоматсан, Диана бу — сен!
 Йўқ, йўқ, Дианадан сипосан мутлоқ!

К а т а р и н а

Қайдан ўргандилар бундай гапларни?

П е т р у ч ч о

Табиатан шундай ҳозиржавобман.

К а т а р и н а

Табиат донишманд, ўғли миясиз.

П е т р у ч ч о

Миясиз?

К а т а р и н а

Кеч бўлди, яхшиси, ётинг.

П е т р у ч ч о

Етаман ва лекин сен билан фақат!
 Кел энди қўяйлик бемаъни гапни,
 Қисқаси, ола қол, деди отанг, Кет.
 Сепни ҳам келишдик, хоҳ ҳа де, хоҳ йўқ,
 Барибир эр-хотин бўламиз, хоним.

Менга жамолингни намоён этган
 Еруғликка чиндан бўлсинки қасам,
 Турмушга чиқмайсан мендан бошқага.
 Мен сенинг пихингни қайирмоқ учун,
 Ёввойи мушукдан ювош мушукка
 Айлантирмоқ учун келдим дунёга.
 Мана сенинг отанг. Рад эта кўрма!
 Эринг бўлишим шарт ва бўламан ҳам!

Баптиста, Гремио ва Траниолар қайтиб киришади.

Баптиста

Хўш, синьор, битимга келдиларингми?
 Ҳамма гап битдими?

Петруччо

Битганда қандоқ!
 Бошқача бўлиши мумкин эмасди.

Баптиста

Хўш, қизим, нега сен хурсанд эмассан?

Катарина

Тагин қизим дейсиз, шумиди ҳали,
 Сизнинг менга гамхўр оталигингиз?
 Мени зўрлик билан хотин қилишга
 Жазм этган ўғрига, дағал ва шилқим,
 Бир тентак одамга қўшмоқчимисиз?

Петруччо

Гап бундай, отажон, унинг ҳақида
 Чувалган гапларнинг ҳаммаси бекор.
 Шунчаки қайсар у, аслда ғоят
 Беозор, мулойим, ювош кабутар.
 Аччиғи ҳам тезмас, сабрда ҳатто,
 Орқада қолдирар Гризелдани,

Лукреция дейсиз беғуборликда.
Қисқаси, у билан келишдик шундай,
Якшанба кунига тўйимиз, синьор.

К а т а р и н а

Унгача осилиб ўлишинг аён!

Г р е м и о

Петруччо, осилар бўлдингиз, мана!

Т р а н и о

Бу ҳолда, азизлар, ишимиз чатоқ!

П е т р у ч ч о

Мен уни танладим, у мени севди,
Нима ишларинг бор, синьорлар, тағин?
Шундай келишдикки, бошқалар бўлса,
Аввалги қилиғин қилаверади.
Рост айтсам, кўзимга ишонолмайман,
Қандай севиб қолди у мени жондан!
У бирам бўйнимга осилиб олиб,
Қайта-қайта ўпиб, қасамёд қилиб,
Қўймади севгимни уйғотмагунча.
Эҳ, каллаварамлар! Билмас экансиз,
Ҳар қандай балойи азимини ҳам
Овлоқда аврашин лапашангларнинг.
Қўлингни бер, жоним, энди жўнайин
Тўй либослари-чун Венецияга.
Ҳозирлик кўрингиз тўйга, отажон,
Кет бўлур ҳаммадан энг соҳибжамол!

Б а п т и с т а

Нима ҳам дер эдим, беринг қўлингизни,
Петруччо, хурсандман, қўшақаринглар!

Гремио ва Транио

Омин, гувоҳликка ўтдик иккимиз.

Петруччо

Отажон, хотиним, синьорлар, хайр!
Кетаман, якшанба бозори яқин,
Зеби зийнат, либос, узук оламан,
Қани, ўп эрингни, қўрқма, азиз Кет,
Қатта тўй қиламиз келар якшанба!

Петруччо ва Катарина икки томонга бурилиб
кетишади.

Гремио

Қандай тез ҳал бўлди буларнинг иши!

Баптиста

Савдогардай бўлиб қолдим, дўстларим,
Номаълум, молимни олиб кетди ким?

Транио

Ўтиб қолди касот молингиз, синьор,
Е ҳаён, ё зиён беради энди.

Баптиста

Бахтлари очилса фойда ана шу.

Гремио

О, бўлсин бу ҳақда хотирингиз жам,
Энди сўзлашайлик кенжаси ҳақда.
Қутилган вақт келди; ҳамсоянгимзан,
Гўзал Бьянканинг илк харидори!

Транио

Мен ғоят севаман: ифодасига
Тил хазинасида топилмайди сўзи!

Гремио

Нодонсан, сен мендек севолмайсан ҳеч!

Транио

Яхлатиб қўясан бечора қизни.

Гремио

Сен-чи, куйдирасан, шубҳасиз, уни!
Бор, гўдак, чол билар хотин қадрини.

Транио

Барибир ёшини дер хотин зоти.

Баптиста

Синьорлар, жанжални мен қилайин ҳал,
Кимда-ким қизимнинг ҳаққи-маҳрига
Кўп қўйса, шу бўлур унинг куёви.
Сиз нима қўясиз, синьор Гремио?

Гремио

Жиҳозга лиқ тўла шаҳар ҳовлиму
Нозик қўлларини ювишга унинг
Тиллодан обдаста, жомлар муҳайё.
Уйларга тўшалган ипак гиламлар,
Лиқ тўла тангаси билан қутилар.
Шамшод сандиқларда моли дунёси,
Ҳарир кўйлақлару тахтиравонлар,
Марварид қадалган турк болишлари,
Зарбоф кийимлари Венециянинг,
Мис асбоб ва неки лозим рўзғорга,
Ҳаммаси-ҳаммаси уники. Тағин
Юз сигир сут-мути, қаймоғи билан,
Юз чоғли боқилган семиз буқалар
Ва ҳар хил ортиқча мол-у жонивор.
Очиғи, ёшим ҳам бир жойга борган,

Эртага кўз юсам бари уники,
Хўш, менга тегишга унасин фақат.

Т р а н и о

Мана шу «фақат»да ҳамма гап, синьор,
Отамнинг ягона меросхўриман.
Қизингиз унаса менга чиқишга,
Бадавлат Пизада бир неча уйнинг
Бекаси бўлади, бу уйлар ҳеч бир
Қолишмас уйдан Гремионинг.
Ҳар йили олади бунинг устига
Ерлардан икки минг дукат, шубҳасиз,
Мана қизчангизнинг бевалик маҳри.
Қалай, тузладимми сизни, Гремио?

Г р е м и о

Икки минг даромад ҳар йили?.. Уҳў...
Бор еримни сотсам бунча келмайди,
Ва лекин бир кема қўшоламан мен.
У ҳозир Марселда, Гаванда тайёр,
Хўш, эзиб қўйдимми бу кема билан!

Т р а н и о

Ҳаммага маълумки, менинг отамнинг
Қайиқлардан бўлак учта кемаси
Ва ўнлаб қайиғи бор. Бари унга!
Қўшсангиз, икки бор қўшаман тағин!

Г р е м и о

Иўқ энди ҳеч менинг қўшадиганим!
Боридан ортиғин бера олмайман!
Ярасам олинглар бор-йўғим билан.

Т р а н и о

Хўш, энди Бьянка менга қолдимми?

(Баптистага)

Ваъдангиз бор эди, мен уни енгдим.

Баптиста

Очиги, маъқули сизники бўлди,
Бордию отангиз кафил бўлолса,
Бьянка сизники. Бўлмаса, узр,
Сиз олдин ўлсангиз нима бўлади?

Транио

Қизиқ гап! Мен ёшман, у бўлса — кекса.

Гремнио

Қим айтди ёшларни ўлмас деб сизга?

Баптиста

Эшитинг, синьорлар, менинг сўзимни,
Шу келар якшанба Катаринанинг —
Тўйини қиламан, қарорим қатъий!

(Траниога)

Отангиз ризолик берсалар агар
Сизнинг ҳам тўйингиз бўлади шу кун.
Бўлмаса бераман Гремниога.
Хўш энди, синьорлар, раҳмат сизларга.

Гремнио

Хайр-хўш.

Баптиста кетади.

Сендан-ку қўрқар жойим йўқ,
Бунчалик аҳмоқмас отанг, биламан,
Қариган чоғида барини бериб
Қараб ўтирмайди қўлингга, нодон!
Қари тулки билан ўйнашиш ёмон.

(Кетади.)

Транно

Ҳи, ҳали шошмай тур, довдираган чол!
Тағин бир бошқача йўлим бор ҳали,
Биламан хўжамга ёрдам беришни.
Бу сохта ўғилни топган азамат
Сохта отани ҳам топа олади.
Одатда отадан туғилар ўғил,
Муҳаббат йўлига тикиб жону тан,
Бу сафар отамни ўзим туғаман!

Кетади.

III ПАРДА

1-САХНА

Падуа. Баптистанинг уйи.
Люченцио, Гортензио ва Бьянка киради.

Люченцио

Эй, машшоқ, етади, шилқим бўлма кўп!
Дарров унутдингми қанақа қарши —
Олганин синьора Катаринанинг?

Гортензио

Қуруқ! Бунча энди оҳанг қилмасанг,
Ўзи-ку бу ерда оҳанрабонинг.
Энди тан берсанг ҳам бўларди, бебаҳс.
Бир соат машқ қилай, кейин бир соат
Қолади сенинг ҳам китобларингга.

Люченцио

Хомкалла! Қанақа оми одамсан?!
Музика нимади, билмайсан ўзинг,
Меҳнат, машғулотдан толган ақлга
Ҳордиқ беради у, фақат шу холос.
Ҳозирча ўқиш ва фалсафа дарси,
Чолғунгни чаларсан толганимизда.

Гортензио

Тоқатим йўқ сенинг мазахларингга!

Бьянка

Беҳуда тортишувларингиз билан
Мени ранжитасиз, синьорлар. Чунки,

Инон-ихтиёрим менинг ўзимда.
 Гаврондан қўрқмайман, ёш боламасман,
 Вақтимни, илтимос, ўзимга қўйинг,
 Хоҳласам тинглайман, хоҳламасам йўқ.
 Жанжални бас қилинг, ўтиринг бунда.

(Гортензиога)

Олинг удингизни, соз қилиб туринг,
 Биз китоб ўқиймиз, вақт ўтмасин.

Гортензио

Ўқиш тўхтайдими мен созлаб бўлгач?

Люченцио

Ушанда кўрамиз, созингни созла!

Бьянка

Қаерда қолувдик аввалги сафар?

Люченцио

Мана бу бобида:

«*Hic ibat Simois; hit ezt Sigeia tellus;*

Hic steterat Priami regia celsa senis!»

Бьянка

Таржима қилинг.

Люченцио

Hic ibat — аввал айтганимдай; *Simois*¹ — мен Люченциоман; *hic est* — пизалик Винченционинг ўғли бўламан; *tsigeia ellus* — сизнинг муҳаббатингизни қозонай деб бошқача кийиниб олдим; *hicsteterat* — сизга

¹ Бу ердан Симоис дарёси ўтарди; мана бу ер сигейлар ери, мана бу ерда эса Приам оқсоқолнинг баланд саройи бўларди.

уйланмоқчи бўлган Люченцио эса, Priami — менинг хизматкорим Транно; regia—қари Панталоненинг кўзини шамралат қилиш учун; celsians—а менинг усти бошимни кийиб олган.

Гортензио

Синьора, созладим, марҳамат қилинг.

Бьянка

Чалинг-чи... Вой, бузуқ устки пардаси.

Люченцио

Яхшилаб тупуклаб созланг қайтадан.

Бьянка

Энди мен қилай-чи, таржимасини: Nic ibat Simois — мен сизни билмайман; his est Sigeia tellus — мен сизга ишонмайман; hic steterat Priami — ҳазир бўлинг, анави гапимизни эшитиб қолмасин; regia — ортиқча умид қилманг; celsa sinis — ноумид ҳам бўлманг.

Гортензио

Синьора, созладим.

Люченцио

Пасти бузуқроқ.

Гортензио

Пасти соз. Одамнинг пасткаши бузуқ!

(Четга.)

Бу муллавачча кўп дағал ва шилқим,
Худо ҳаққи, унинг нияти бузуқ.
Pedasciele!¹ Шошма, сени фош қилай!

¹ Муаллимча!

Бьянка

Балки, вақти келиб ишонарман ҳам,
Қўрқаман ҳозирча.

Люченцио

Қўрқманг, Эакид —
Аякга унашилган туғилмасданок.

Бьянка

Инонишим керак муаллимимга,
Бўлмасам кишини оздирар шубҳа.
Илтимос, қўяйлик бунй, Личио.
Кечиринг, ҳурматли муаллимларим,
Сизга бир оз ҳазил қилганим учун.

Гортензио

(Люченциога)

Бизни холи қўйинг, боринг, дам олинг,
Қўшиқ уч овозда айтилмоқчимас.

Люченцио

Зўрликни қаранг-а! Ҳориганим йўқ!

(Четга.)

Кузатай. Бу бизнинг машшоқ, худо ҳаққи,
Уни севиб қолган ўхшайди ёмон.

Гортензио

Синьора, чолғуни тутмасдан аввал,
Бармоқларингизни қўймасдан унга,
Утамиз санъатнинг алифбесини.
Бошқа машшоқлардан кўра яхшироқ,
Аниқроқ гапириб бераман сизга,

Аввало гаммалар тузилишини.
 Менда у ёзуғлик, мана гаммалар.

Бьянка

Гаммани биламан ҳаммадан яхши.

Гортензио

Лоақал бир кўринг менинг гаммамни.

Бьянка

(Уқийди)

«Мен гамма, аккордлар асосидирман,
 А, ге — мен Гортензио, мафтунинг сенинг,
 В, ми — рад этмагин муҳаббатимни,
 С, фа — бўл ифбатли хотиним менинг.
 во, соl, ге — сарпарда, икки нота — хат,
 Е, Ia, ми — ё ўлим, ёки марҳамат.»
 Гаммангиз шумиди? Йўқ, синьор, менга
 Эскиси маъқулроқ. Уни бундақа
 Уйдирма гапларга алишолмайман.

Хизматкор киради.

Хизматкор

Синьора, отангиз, ўқишни қўйиб,
 Қарашсин, дедилар Қатаринага.
 Эртага никоҳи эмиш уларнинг.

Бьянка

Хайр энди, азиз мураббийларим!

Бьянка билан хизматкор кетади.

Люченцио

Унда мен ҳам энди кетсам бўлади.

(Кетади.)

Гортензио

Мен қолсам бўлади, пойлайман бир оз,
 Қандайдир ошиққа ўхшаяпти у.
 Ва лекин, Бьянка, ким кўринганга
 Кўз сузсанг, шунчалар паст бўлса дидинг,
 Бора қол ўшанга. Бироқ Гортензио
 Билсаки, ростданам бўлсанг мунофиқ,
 Сен билан орани қилади очиқ!

(Кетади.)

2-САҲНА

Падуя. Баптистанинг уйи олдида.
 Баптиста, Греммо, Транио, Катарина,
 Бьянка, Люченцио ва хизматкорлар
 киришади.

Баптиста

(Траниога)

Синьор Люченцио, бугун Петруччонинг
 Катарина билан никоҳи кунни,
 Аммо дараги йўқ ҳамон куёвнинг.
 Кулгига қоламиз. Нима дейди халқ?!
 Куёви йўқолди, черков мунтазир,
 Ҳамма нарса тайёр қачондан бери.
 Не дейсиз бу бизнинг шармандаликка?

Катарина

Ёлғиз мен шарманда! Уйланишгамас,
 Унашишга шошган бетайин, дағал,
 Такаббур, шилқим бир масхарабозга
 Тегасан, деб кўнгил майлига қарши,
 Бақрайтириб туриб мажбур қилдингиз.
 Айтмадимми уни аҳмоқ деб сизга,
 Сурлиги-да унинг ёмонлиги деб!

Ҳазилкаш, қувноқ деб ном чиқаришга,
 Хаёлга ҳам олмай уйланишни у,
 Минг қизга унашиб, ваъда қилиб тўй,
 Одамлар чақириб, қулишга тайёр!
 Ҳамма бигиз қилар энди қўлини:
 Петруччо олмаган қари қиз—шу, деб.

Т р а н и о

Қўйинг, Катарина, синьор Баптиста,
 Петруччо сизларни алдамайди ҳеч,
 Уни кечиктирган бирон ҳодиса.
 Қўполроқ бўлса ҳам, аммо ақлли,
 Ҳазилкаш ва лекин виждонли одам.

К а т а р и н а

Кошкийди, уни ҳеч кўрмаган бўлсам!

Инглаб чиқиб кетади, орқасидан Бьянка ва бошқалар
 ҳам чиқади.

Б а п т и с т а

Бор, болам, йнғласанг нима ҳам дейман.
 Қайсарлигинг билан сенгина эмас,
 Уни фаришта ҳам кечиролмайди.

Бьонделло киради

Б ь о н д е л л о

Хўжам, айланай хўжам! Янгилик, эски янгилик,
 шундай қизик янгиликки, бунақасини тушингизда ҳам
 кўрмагансиз!

Б а п т и с т а

Эски янгилигинг нимаси? Тагин қанақаси у?

Бьонделло

Ахир янгилик эмасми, Петруччо келиши?!

Баптиста

У келдими?

Бьонделло

Иўқ, синьор.

Баптиста

Иўқса, нима гап?

Бьонделло

Келиб қолади у.

Баптиста

Қачон келади?

Бьонделло

Менинг турган еримда туриб, сизга тикилганида.

Транно

Э, эски янгилигингни гапирсанг-чи, бизга!

Бьонделло

Гапираман албатта! Петруччо янги шляпада, эски жулдур камзул, қирқ ямоқ эски иштонда келяпти. Оёғида алмисоқдан қолган чурук этик, бир пойини қоринбоғ билан, иккинчисини арқон билан тортиб боғлаб олган, белида шаҳар тўпхонасида занглаб ётган эски, банди синиқ, дами қайрилган қиясиз қилич. Тагида куя еб ташлаган эгар, узангилари пойма-пой. Бунинг устига, тагидаги оти манқа, мишиғи оқиб ётибди, яғир, унда-бунда қолган тишлари оғзини очса тушиб кетади-

ган, қораталоғи шўлоқлайди, ҳамма ёғи қўтир, бўғин-бўғинлари шишиб кетган, билишимча, бош оғриғи билан сариқ касалга мубтало бўлган бўлса керак. Гиж-жаси бор, кураклари чиқиб сағридан ой кўриниб ётибди. Олдинги оёғи оқсоқ, сувлиғи узуқ, нуқтаси бўлса қўй терисидан, от бечорани мункимасин дебми, ҳадеб тортаверганидан у савил нўхта қирқулоқ бўлиб кетибди. Айили ҳам олти бўлак чармдан уланган, қуюшқони духобадан, хотинлар эгариники. Қуюшқонда иккита бош ҳарф ёзуғлиқ, уларнинг атрофига чиннигул тиқилиб, чилвир билан боғлаб қўйилган.

Баптиста

Қим келяпти у билан бирга?

Бьонделло

Эҳ, синьор, отидан ҳам баттар—таъвия хизматкори. Унинг бир оёғида ип пайпоқ, иккинчисида эса, жун гетр. Уларни қизил ва кўк боғичлар билан боғлаб олган. Бошида бўлса пат ўрнига ола-була қирқта уқа тақилган шляпа. Усти бошлари ана шундай расвойи раддибало, на христиан малайлариникига ўхшайди ва на одамсифат католикларникига.

Транно

Бу хилда келиши бежизмас унинг,
Одатда бунақа кийинмас эди.

Баптиста

Қай хилда бўлса ҳам келганига шукур.

Бьонделло

Йўқ, синьор, у келгани йўқ.

Баптиста

Ахир ўзинг айтмадингми, келди, деб?

Бьонделло

Ким? Петруччо келди деб?

Баптиста

Ҳа, Петруччо келди, дединг-ку.

Бьонделло

Йўқ, синьор, мен унинг оти келди дедим сизга.
Петруччо от устида ўтирибди, холос.

Баптиста

Ахир, бунинг қанақа фарқи бор?

Бьонделло

Қайда бунақа бозор?
Бунда бошқача сир бор!
Тўғри, от ва хўжайин
Тоқмас, жуфтлиги тайин,
Лекин иккита эмас.

Петруччо билан Грумио киришади.

Петруччо

Қаёққа кетишибди? Эй, ким бор уйда?

Баптиста

Бошингиз омонми?

Петруччо

Бўлганда қандай?

Баптиста

Соғми, оёғингиз?

Транио

Усти бошингиз
Бир оз галатироқ кўринар, рости.

Петруччо

Яхши кийинсам ҳам шундай шошардим.
 Қани Кет? Қани, у нозик ниҳолим?
 Нимага ҳайронсиз, қалай отахон?
 Нега қор ёғмоқда қовоқларингдан?
 Нима, ҳайкалманми ҳеч ким кўрмаган,
 Думли юлдузманми, ё бирон махлуқ?

Баптиста

Синьор, ахир бугун тўйингиз сизнинг,
 Узоқ кутдик сизни, қайғурдик шундан,
 Қаттиқроқ қайғурдик бу ҳолда кўриб.
 Ахир либосингиз куёвникимас,
 Куёвнинг шаънига ярашмас зинҳор.

Транио

Келин билан сизни ажратган, қандай
 Муҳим юмуш экан, айтиб берсангиз?
 Ва бу турқларининг боиси нечук?

Петруччо

Боисин сўйласам, тарихи узоқ.
 Кечикиб бўлса ҳам келдим. Сўзимнинг
 Устидан чиқдимми, шунинг ўзи бас!
 Ўз вақти келганда айтиб бераман,
 Ишонинг, ҳаммангиз хурсанд бўласиз,
 Қани Кет? Анча вақт кўришолмадик,
 Черковга кечикиб қолмайлик ахир?!

Транио

Қандайин кирасиз латта-путтада,
 Усти бош берайин, бу ёққа юринг.

Петруччо

Йўқ, унинг олдида шундай кираман!

Баптиста

Никоҳга бу хилда бормайсиз лекин?!

Петруччо

Иўқ, фақат шу хилда бормоқчиман! Бас,
У менга тегади, кийимимгамас!
Унга ем бўлувчи вужудимни ҳам
Ана шу жулдурдай ўзгарта билсам
Унга ҳам, менга ҳам яхши бўларди.
Тавба, нима қилиб вайсаб турибман,
Келиннинг олдига шошилиш керак,
Қутлов, ҳам бир бўса билан хонимнинг
Тасдиқламоғи керак меникилигин.

Транио

Албатта бир гап бор бу қилиғида.
Уриниб кўрайлик, шундай бўлса ҳам,
Дурустроқ кийимда борсин никоҳга.

Баптиста

Ортидан борайчи, нима бўлади?

Баптиста, Греммо ва хизматкор кетади.

Транио

(Люченциога)

Ҳали, синьор, сизнинг муҳаббатингизга
Розилиги керак отангизнинг ҳам.
Ҳали айтганимдай, бунга албатта
Топилиши керак битта боп одам.
Барибир кимлиги, тушунтирамиз
Пизалик Венченцио бўлади оти.
Сизга кафил бўлсин, майли, ваъда қилсин
Оғзига сиққанча молу пул, дунё.
Орзу амалини кўрасиз шунда,
Баптиста қизини беради шаксиз.

Л ю ч е н ц и о

Манов музикачи гўзал Бьянканинг
 Кузатмагандайди ҳар қадамини,
 Никоҳлаб олардим яширинчаёқ.
 Кейин бутун дунё қарши турса ҳам
 Қўлидан келмасди бузишга буни.

Т р а н и о

Буни аста-секин қиламиз, синьор,
 Ишни фойдамизга буриб оламиз.
 Сизга керак экан шу иш, хўжайин,
 Мияси ачиган Гремиони,
 Муғамбир бобомиз Минолани ҳам,
 Шилқим Личиони ҳам роса боппаймиз!

Г р е м и о қайтиб киради.

Г р е м и о

Мактабдан қочардим аввали шундай.

Т р а н и о

Келишяптими келин-куёв ҳам?

Г р е м и о

Кўрмаганман асти бунақасни,
 Тўнгликда ўтади Катаринадан.

Т р а н и о

Ундан ҳам ёмонми? Ҳеч бўлмаган гап!

Г р е м и о

Йўқ, ростдан, иблис у, иблисдан баттар!

Т р а н и о

У ҳам ундан баттар, шайтоннинг ўзи!

Г р е м и о

Э, қиз бир қўзичоқ унинг олдида,
 Поп унга оҳиста, Катаринани
 Хотинликка қабул қилдингми, деса,
 «Ҳа, дедим бўлди-да!» дея бақириб,
 Шундай чўқиндики, қотиб қолди ҳамма,
 Тушириб юборди китобини поп.
 Уни олиш учун эгилганида,
 Шундай дўнг бердики куёв тўрамиз,
 Юмаланиб тушди китоби билан.
 «Қани!— деб бақирди,— борми талабгор
 Бу муҳтарам зотни йиғиб олгани?!»

Т р а н и о

Келин нима деди, индамадимми?

Г р е м и о

Келин титрар эди. У бўлса сўкар,
 Уни алдамоқчи бўлган гўё поп.
 Кейин расм-русм тугаши билан
 Шароб беринг, деди, қадаҳ кўтарди,
 Овози борича бўқирди, худди
 Кемада довулдан сўнгги базмдай.
 Хўкиздай симирди, қолганини эса,
 Хайр бер, дегандай тиржайиб турган
 Бир кўса руҳоний башарасига
 Кўчага сепгандай сепиб юборди.
 Ва кейин келиннинг бўйнидан олиб,
 Чунон шاپиллатиб ўпдики уни,
 Қочиб чиқиб кетдим уялганимдан.
 Бошқалар ҳам қочиб чиқиб кетишди,
 Бўлганмас дунёда бундай расво тўй!
 Эшитяпсизми?

Музыка

Тағин музыка.

Петруччо, Катарина, Бьянка, Баптиста,
Гортензио, Греммо ва меҳмонлар киришади.

Петруччо

Ташаккур, дўстларим, хизматингизга,
Бошламоқчидирсиз энди тантана.
Кўрнинг турибди, зиёфат қуюқ,
Аммо, минг афсуски, вақтим кўп тигиз,
Ҳозирнинг ўзида жўнашим керак.

Баптиста

Қанақа бўлди бу? Бевақт, кечаси?

Петруччо

Қоронги тушгунча етиб оламан.
Қандай зарурлигин билсангиз эди,
Рози бўлардингиз, қилмай таажжуб.
Азиз жўраларим, ғоят ташаккур!
Кўрдингиз, менинг хўп нозик, саховатли
Хотинимга бўлган муҳаббатимни.
Отам билан тўғни давом эттиринг,
Менинг соғлигимга кўтаринг, қадаҳ,
Хўш энди, азизлар, жўнашим керак!

Транио

Илтимос, биз билан бир оз ўтиринг.

Петруччо

Вақтим йўқ.

Греммо

Илтимос қиламан, синьор.

Петруччо

Иложим йўқ асти.

К а т а р и н а

Мен сўраяпман.

П е т р у ч ч о

Хурсандман.

К а т а р и н а

Биз билан қолишга...

П е т р у ч ч о

Йўқ, йўқ!

Сўраганингизга хурсандман. Аммо,
Асти, қололмайман, сўраманг энди.

К а т а р и н а

Севги ҳаққи қолинг...

П е т р у ч ч о

Отлар тайёрни?

Г р у м и о

Тайёр, тамом бўлди ем-хашаги ҳам.

К а т а р и н а

Агар шундай бўлса, билганингни қил,
Урнимдан бир қарич силжитолмайсан.
Йўқ, йўқ, ўзим истаб кетмагунимча,
Бугун ҳам, эрта ҳам шундай бўлади.
Дарвозалар очиқ, тўрт томон қибла,
Бошинг оққан ёққа кета бер, майли,
Мен бўлсам, шу ерда қоламан, тамом.
Мана, керак бўлса эс-хушли куёв,
Яхши кўрсатдилар кимликларини.

Петруччо

Сабр қил, қўзичам, жаҳлинг чиқмасин.

Катарина

Чиқади. Хўш, шунга чидайдиларми?
Ота, у қолади, ишонаверинг!
Ҳеч қайга кетмайди мендан беизн.

Гремио

Мана, иш бўтқага айланиб кетди!..

Катарина

Столга марҳамат, қани, синьорлар,
Зарба беролмаган қўрқоқ хотинни
Аҳмоқ қилишдан ҳам осон нарса йўқ.

Петруччо

Айтганингдай, улар ўтиришади,
Илтимос, қайтарманг, келин сўзини.
Ўтиринг, айш қилинг ва ўйнаб-кулинг,
Сиққанича ичинг унинг ҳаққига,
Истаганча шўхлик, маишат қилинг,
Агар қилмасангиз, яна таъбингиз!
Ва лекин хотиним кетади бирга,
Депсинма, олайтма кўзингни, жоним.
Ўзим хўжайинман молу мулкимга,
Ҳаммаси, жонгинам, бир ўзимники:
Уй-анжом, омбору, рўзғору бари,
От-улов, қўш хўкиз, ҳамма-ҳаммаси —
Мана у бекаси. Ҳеч тега кўрманг,
Қимки, Падуяда тега кўрсами,
Кунини кўради мендан. Грумио,
Бизни шилмоқчилар, қуролингни ол!
Эр бўлсанг чинакам, бекангни сақла!

Қўрқма, Кет, ҳеч кимса тегмайди сенга,
Бас келаман ўзим қанча бўлса ҳам.

Петруччо, Катарина, Грумио чиқиб кетишади

Баптиста

Баттар бўлсин, майли, кетиша қолсин.

Гремио

Ичагим узилиб кетаёзди-я.

Транио

Бундай аҳмоқона никоҳ бўлганмас.

Люченцио

Не дейсиз, синьора, бу ҳақда энди?

Бьянка

Нима бўлар эди тентакнинг тўйи.

Гремио

У уни жиловлаб, эгарлаб олди.

Баптиста

Дўстлар, гарчи энди келин ва куёв
Орамизда эмас, ўринлари бўш,
Ва лекин бўш эмас катта дастурхон,
Люченио олсин куёв ўринини,
Бьянка, Катарина ўрнига ўтир.

Транио

Келин-куёвликка ўрганишгами?

Баптиста

Ҳа-ҳа, Люченцио. Қани марҳамат!

(Кетишади.)

IV ПАРДА

I-САҲНА

Петруччонинг шаҳар четидаги уйи.

Г р у м и о киради.

Г р у м и о

Тфу, тўнғиз қопсин, ҳаммаси: ўлимтик қирчанғилари ҳам, бетайин хўжайинлари ҳам, бир-биридан баттар расво йўллари ҳам, ҳамма-ҳаммаси! Одам боласи ҳеч вақт шунақа расво бўлганми? Одам боласи ҳеч вақт шунақа шалаббо бўлганми? Одам боласи ҳеч вақт шунақа азоб чекканми? Олдинроқ бориб, олов ёқиб тур, эмиш. Ўзлари бўлса тайёрга айёр бўлиб иссиққина кириб келишади. Ёш, серғайрат бўлмаганимдами, совуқдан лабим тишимга, тилим танглайимга, юрагим ошқозонимга ёпишиб, яхлаб, қапишиб қолардим. Аммо лекин, олов ёқиб ўзим ҳам исинаман, албатта. Ахир, бунақа ҳавода мендан зўри ҳам шамоллаб қолади. Эй, Кертис!

К е р т и с киради.

К е р т и с

Қим у мени чақираётган хирилдоқ.

Г р е м и о

Яхлаб қолдим. Ишонмасанг, елкамга чиқиб яхлак отиб кўр, тўғри шиғиллаб сирпаниб кетаверасан. Олов, азизим Кертис, олов!

К е р т и с

Хўжамиз хотини билан келяптими, Грумио?

Г р у м и о

Келяпти, Кертис, келяпти, олов ёқ, тезроқ, олов, алжирасдан.

К е р т и с

Келиннинг ҳақиқатан ҳам қизиққон, қайсарлиги ростми, Грумио?

Г р у м и о

Рост эди, азизим Кертис, рост эди. Шу совуққача. Ахир сен биласан-ку, қаҳратон совуқ нималар қилмайди эркагини ҳам, хотинини ҳам. Хўкизини ҳам мулоғим қилиб қўяди. Ана шунақа, бу эски хўжайинимизни ҳам, янги бекамизни ҳам тавбасига таянтириб қўйди. У ёғини сўрасанг, менинг ўзимни ҳам, дўстим Кертис.

К е р т и с

Жўна-жўна, аҳмоқ, пакана, бўйи бир қарич! Мен малаймасман.

Г р у м и о

Йўғ-е, наҳотки бир қарич бўлсам? Лекин сенинг шохинг ўзи ўн қарич келади. Ҳар ҳолда мен ундан кам эмасман. Хўш, ўт ёқиш хаёлинг борми ёки бекамнинг муборак овозларини эшитмоқчимисан? Агар шундай деб ўйласанг, майли, у яқинлашиб қолди, ёришиб турган дилингни хуфтон қилиб қўйиш унга ҳеч гапмас.

К е р т и с

Илтимос қиламан, муҳтарам Грумио, оламда нима гаплар бор, шулардан гапир.

Г р у м и о

Оламдами? Совуқ, Кертис, сенинг ишингдан бошқа иссиқ иш қолганмас дунёда. Қани, яхшиси, оловингни

ёқ, вазифангни бажар, бўлмаса балога қоласан, хўжайининг билан беканг шамдай қотиб келяпти.

К е р т и с

Мана олов ҳам бўлди. Қани, чиқар янги гапларни дўстим Грумио.

Г р у м и о

(*фингиллаб*)

«Эҳ, Жек аҳ, Жек!» Ҳаммаёқ янгилик.

К е р т и с

Ёмон доғулисан-да, бадбахт!

Г р у м и о

Оловни бозиллат! Совуқ ўтиб кетди ҳаммаёғимдан. Ошпаз қани? Овқат тайёрни, уйлар йиғиштирилганми, поллар тозами, ўргимчак уялари супурилдими? Хизматкорлар янги кўйлақларини, оқ пайпоқларини кийиб, тўй безакларини илишдими? Стаканларнинг ичи, чашкаларнинг орқалари ювилганми? Гидамлар тўшалдими, умуман, ҳамма нарса тайёрни?

К е р т и с

Ҳаммаси тайёр! Шунинг учун баҳузур гапиравер деяпман-да, янгиликлардан.

Г р у м и о

Хўп майли, биринчидан, менинг отим чарчаб қолди, хўжам бўлса, хотини билан ағдарилиб тушди.

К е р т и с

Қандай?

Г р у м и о

Эгардан тўппа-тўғри балчиққа, албатта,
Ҳамма гапнинг боши мана шу ерда.

К е р т и с

Бошла, қани, азизим Грумио.

Г р у м и о

Қулоғингни олиб ке.

К е р т и с

Мана қулоғим.

Г р у м и о

(уради)

Мана сенга.

К е р т и с

Ҳа, бу гап — дейдиганмас, ейдиганмиди?

Г р у м и о

Топдинг. Шунинг учун ҳам халқда таъсирли воқеа деган сўз юради-да. Қулоғинг тагига шақиллатиб туширганим бу — диққат қилишингни сўраганим. Мана эшит: биринчидан, биз жуда сирғанчиқ тепаликдан тушаётган эдик, ундан ташқари, хўжайинимиз бекамизнинг орқаларида эдилар...

К е р т и с

Мингашиб олишганмиди?

Г р у м и о

Сенга нима?

К е р т и с

Менгамас, отга...

Г р у м и о

Бор, бұлмасам, ұзинг гапириб ол у ёғини. Халақит бермаганингда, ҳаммасини эшитардинг, отнинг мункиб кетганини ҳам, беканинг от остида қолганини ҳам, бекамизнинг қандай балчиққа булғангани борми, уни от тагида қолдириб, хўжайиннинг, нега от йқилады, деб мени ура кетгани борми, бечора келиннинг бизни ажратиш учун балчиқда шалоплаганлари, хўжамизнинг эса, болохонадор сўкишлари, умрида ялинишмас, ҳатто илтимос қилишни ҳам билмаган бекамизнинг унга ослиб ёлваришлари борми, менинг бақирешларим, отларнинг тўрт томонга кишнаб қочгани, юганларининг узилгани, айлларини йўқотганлари ва тағин қанчадан-қанча жуда қизиқ гаплар боридики, ҳаммасини эшитолмай дунёдан ўтадиган бўлдинг.

К е р т и с

Бу ҳисобингдан маълум бўладики, қайсарликда бизники ундан ҳам ўтар экан-да.

Г р у м и о

Топдинг, сен ҳам, бошқаларинг ҳам у етиб келиши биланоқ, сезасанлар буни. Э, нима қилиб валдираб ўтирибман. Натаниэлни, Жозефни, Никласни, Филиппни, Уолтерни, Какомкани, ҳаммасини чақир бу ёққа. Сув пуркаб сочларини тарашсин, кўк камзулларини яхшилаб тозалаб кийинишсин, пайпоқ боғичларини яхшилаб боғлаб олишсин, келишлари билан чап тиззаларини букиб, хўжамиз ва бекамизнинг қўлларини олиб ўпмагунча, ҳатто отларнинг думларига ҳам тегмасинлар. Хўш, тайёр бўлишдимиз?

Кертис

Тайёр!

Грумио

Чақир, ҳаммаларини.

Кертис

Эй, қаёқдасизлар? Хўжамизни яхшилаб кутиб олинглар, бекамиз олдида юзини ерга қаратиб кўйманглар, тағин.

Грумио

Беканинг ўзи ердан зўрға турди-ю!

Кертис

Қим билмасакан буни?

Грумио

Сен-да! Унинг олдида хўжайиннинг юзини ерга қаратмаслик учун хизматкорларни йиғяпсан-ку, ахир.

Кертис

Мен уларни бекамизга илтифот кўрсатсинлар, деб чақиряпман.

Грумио

У сенинг илтифотларингга зормас.

Бир неча хизматкорлар киришади.

Натаниэль

Хуш келибсан, Грумио!

Филипп

Ишлар нечук, Грумио?

Жозеф

Ҳа, Грумио!

Никлас

Дўстим Грумио!

Натаниэль

Аҳволинг қалай, оғайни?

Грумио

Яхшимисан... Ишлар нечук... Ҳа... Бормисан дўстим?.. Бўлди, шунинг ўзи етади бир учрашувга. Энди, хўш, олифта оғайнилар, ҳамма нарса тайёрми, ҳаммаси жойидами?

Натаниэль

Тайёр! Нима, хўжамиз яқинлашиб қолдиларми?

Грумио

Оз қолди. Балки, келиб қолишгандир ҳам. Шунинг учун... Нима, жим! Худо урди! Овози келяпти-ку!

Петруччо билан Катарина киради.

Петруччо

Қани у, шалтоқлар, кутадиганлар?
Отни ким ушлайди, ким туширади?
Қани Грегори, Филипп, Натаниэль?

Хизматкорлар

Мана биз, мана биз, мана биз, синьор!

Петруччо

«Мана биз, мана биз, мана биз, синьор!»
Ишёқмас, бетайин, сафсатабозлар!
Қани у, мен олдин юборган ҳайвон?

Г р у м и о

Мана мен, синьорим, эски бетайин.

П е т р у ч ч о

Ҳа, аблаҳ, лапашанг, ялқов, итвачча!
 Боғда кутиб олгин бизни, манови
 Ишәқмаслар билан, демаганмидим?!

Г р у м и о

Камзули битмабди Натаниэлнинг,
 Габриэл бошмоғи тўзиб кетибди.
 Питер улгурмади шляпа бўяб,
 Уолтер ханжари устада экан.
 Адам, Грегори, Ралфгина тайёр,
 Қолганлари юпун ва яланг оёқ.
 Ҳаммалари чиқди шундай бўлса ҳам.

П е т р у ч ч о

Бўпти, эси пастлар! Дастурхон ёзинг!

Хизматкорлар кетади.

(Куйлайди)

«Қанисиз эй, ўтган кунларим менинг,
 Қани?...»

Кет, марҳамат, кел, ўтир, қани.

«Эҳ, ҳа-ҳа!»

Хизматкорлар овқат олиб чиқишади.

Қўзичам, қўй энди, чиройингни оч.

Эҳ, аблаҳ, қанисан, этигимни торт!

(Куйлайди)

«Бир монах бор экан — художўй банда —
 Кунлардан бир куни сафар чиқибди.»

Қоч, аблаҳ! Оёқни узволаёздинг,
Ма, сенга!

(Уни уради.)

Буни ҳам узвола қолгин!
Сув қани? Жоғинам, қовоғингни оч.
Қани менинг итим— Троил?.. Қани
Фердинанд, азизим— амаквиваччам?
Чақир тез. У билан ўпишасан, Кет.
Туфлийим қани, эй, келадими сув?

Хизматкорлар тос билан сув олиб киради.

Ювина қол, кўзим, марҳамат қилиб.

Хизматкор кўзани тушириб юборади.

Э, ялқов, итвачча, нима қилганинг?!

К а т а р и н а

Тинчланинг, атайлаб қилмади, ахир.

П е т р у ч ч о

Итвачча, кўрнамак, бепарқ, бетайин!
Утир, Кет, қорнинг ҳам очиқиб кетди.
Ибодат қила қол, ё мен қилайми?
Қўй гўштми?

Хизматкор

Ҳа, ҳа.

П е т р у ч ч о

Ким келтирди?

Хизматкор

Мен...

Петруччо

Куйиб кетипти-ку. Ҳаммаси куйган.
 Бу нима, қани у муттаҳам ошпаз?
 Хўш, менинг олдимга қайси муттаҳам
 Шундай ифлос овқат тайёрлаб келди?!
 Иўқотинг қошиғу пичоғигача!

(Овқатни товоқ-қошиғи билан итқитади.)

Дангаса, танбаллар, бетайин қуллар!
 Тагин олишади. Ҳали шошмай туринг!

Катарина

Эргинам, тинчланинг, сўрайман сиздан,
 Шундай кўрингандир, гўшти ёмонмас.

Петруччо

Кет, жоним, жуда ҳам куйиб кетибди,
 Уни еб бўлмайди. Бундай таомдан
 Ут, сафро йиғиб зарданг қайнайди.
 Куйиб кетган овқат егандан кўра
 Бугунча, жонгинам, оч ётган яхши.
 Зардамиз етарли иккимизнинг ҳам.
 Сабр қил, эрталаб бари бўлади,
 Оч ётиб турамиз улфатчиликка.
 Қани, тур, ётоққа кузатиб қўяй.

Петруччо билан Катарина кетишади.
 Бир неча хизматкорлар қайтиб киришади.

Натаниэль

Хўш Питер, ҳеч бунақасини кўрганмидинг?

Питер

Уз қуроли билан ўзини соляпти-ю, хўжайин.

Кервонс киради.

Г р у м и о

У қани?

К е р т и с

Етоғида. Сабр ҳақида раҳмон ўқияпти хотинига.
Жанжал қияпти, у бўлса шўрлик, нима қиларини
билмайин ҳайрон.

Гаранг ўтирибди суратдай қотиб,
Тезроқ йўқолайлик, келаяпти у.

Кетишади. П е т р у ч ч о киради.

П е т р у ч ч о

Ҳукмимни, наздимда, яхши бошладим,
Ва шундай бўлади натижаси ҳам.
Лочиним қаттиқ оч, аччиги ёмон,
Енгилмагунча овқат бермайман,
Ўлжага қарамай қўяди йўқса.
Гаҳ десам, қўлимга қўнади ҳали,
Бунинг ҳам йўли бор: Уйқу бермайман,
Уйқу бермагандек қўлга қўнмаган—
Ёввойи, баджаҳл, ўжар қирғийга!
Бугун оч, ҳеч нарса емайди бу кеч,
Кеча ухламади, бу кеча ҳам шу,
Гўшт бермаганимдай, бу кеча унга
Уйқу ҳам бермайман тўполон қилиб,
Кўрпа-ёстиқларни бошга кўтариб,
Естиқ парларини сочиб ташлайман.
Буларнинг боисин, «бу сенинг фақат
Ҳурматинг учун», деб тушунтираман
Тун бўйи, албатта, ухлаёлмайди,
Тўполон бошлайман мудраши билан.
Мана шу — қайсарни қайтариш йўли.
Бундан ҳам яхшиси бўлса мабодо,
Қани сиз кўрсатинг уни, марҳабо!

(Кетади.)

2-САҲНА

Падуя. Баптиста уйи олди.
Транио билан Гортензио киришади.

Транио

Хўш, дўстим, Личио, наҳот Бьянка
Люченциодан ҳам ўзгани севса?
Ёлғиз мени деган эди у фақат!

Гортензио

Ўзингиз кузатинг, ишонмасангиз,
Унинг дарсининг нималигини.

Бьянка билан Люченцио киради.

Люченцио

Дарсдан қалайсиз, биялпсизми?

Бьянка

Синьор, дарслари нимадан ўзи?

Люченцио

Муҳаббат илмини ўргатиш холос.

Бьянка

Яхши биласизми бу илмни сиз?

Люченцио

Сиз мафтун этгандай мени, жонгинам.

Саҳна ичкарисига ўтиб кетишади.

Гортензио

Ром қилиш бунақа бўлади, дўстим,
Энди ҳам, Бьянка содиқми, дейсиз,
Фақат ёлғиз синьор Люченциога?

Т р а н и о

Нақадар хиёнат, о, хотин макри!
Бошим ғовлаб кетди, синьор Личио.

Г о р т е н з и о

Синьор, мен, тўғриси, Личиомасман,
Машшоқ ҳам эмасман сиз ўйлагандай,
Ортиқча матоҳдир энди ниқоб ҳам.
Афзал деб биламан, ҳаммадан бурун,
Зодагонлигимни. Севгимни бўлса,
Садақа қиламан ўша саёққа
Номим ҳам бошқача — синьор Гортензио.

Т р а н и о

Синьор Гортензио, сизнинг Бьянкага
Қизгин севгингизни эшитган эдим.
Бироқ, бугун кўриб ўз кўзим билан
Беқарорлигини, таклиф қиламан:
Бу дарддан кечайлик иккаламиз ҳам.

Г о р т е н з и о

Қаранг, Люченцио ўпишяпти,
Қўлингизни беринг, онт ичаманки,
Бьянка мен айтган қизгин севгига,
Лутфу эсҳонларга арзимаёди ҳеч!

Т р а н и о

Мен ҳам онт ичаман, агар ялинса ҳам
Унга уйланмайман. Қаранг беорни,
Қириб кетяпти бағрига худди.

Г о р т е н з и о

Бўлди, воз кечамиз, ўшанга бўлсин!
Менга ишқи тушган бир тул хотин бор,
Менинг бу севгимдан уники зўрроқ,

Улгудай бой ўзи. Э, менга нима,
 Уч кунда уйланиб оламан унга.
 Синьор Люченцио, хайр энди, сизга!
 Хотинлар фарқини энди билиб олдим,
 Вафодори керак, чиройлисимас.
 Хайр-хўш, сўзим бир, қасамим қатъий.

(Кетади.)

Т р а н и о

(Бьянкага яқинлашиб)

Хўп энди, бахтингиз ёр бўлсин сизга,
 Етдингиз муроди мақсадингизга,
 Ҳийлангизга тушиб кўзим ногаҳон,
 Гортензио билан биз кечдик сиздан.

Б ь я н к а

Иккаловингиз ҳам? Ростми, Транио?

Т р а н и о

Рост.

Л ю ч е н ц и о

Демак, Личио хавфи йўқолди.

Т р а н и о

Бир бева хотин бор, қувноқ, ўшанга
 Бугуноқ уйланиб оламан, деди.

Б ь я н к а

Тангри ёрлақасин!

Т р а н и о

Тийиб олади,

Бьянка

Эҳтимол.

Транио

Ахир, бу мактабни ўтди.

Бьянка

Транио, билмадим, қанақа мактаб?

Транио

Петруччо мактаби! Ахир, у қайсар
Хотинларни қандай тийиб олишнинг
Етмиш хил йўлини билади ўзи

Бьонделло киради.

Бьонделло

Синьорим, синьорим, итдай чарчадим
Уни пойлайвериб. Охири топдим,
Қирдан тушиб келди нуроний бир чол,
У тўғри келади.

Транио

Ким экан ўзи?

Бьонделло

Муаллимми ёки савдогармикин,
Ўзим ҳам билмайман. Лекин ҳар нечук
Ўхшатса бўлади падарингизга.

Люченцио

Сенинг фикринг қалай, хўш, Транио?

Транио

Ўйлаган гапимга ишонса бўлди,
Жон деб Винченцио бўлади, синьор,
Асл отангиздек бўлиб, албатта,

Қафолат беради Баптистага ҳам.
Энди боринг, синьор, ёрингиз билан.

Люченцио билан Бьянка кетади, сайёҳ
муаллим киради.

Муаллим

Тангри ёрлақасин, синьор!

Транио

Сизни ҳам!

Анча бўласизми бу ерда, синьор?

Муаллим

Бир ҳафта, кўп турсам, икки ҳафтача,
Кейин яна сафар. Худо хоҳласа,
Римга, ундан кейин Триполига.

Транио

Қаердан, дедингиз?

Муаллим

Мантуяданман.

Транио

Мантуядан, синьор? Худо сақласин!
Қасдингиз бормиди ўз жонингизда?

Муаллим

Нима дедингиз? Тушунолмадим.

Транио

Мантуялик бунда ўлимга маҳкум,
Кемангиз тutilган Венецияда.
Ўзаро урушган герцогларимиз,

Бу эълон қилинди ҳаммага бутун.
Агар бир оз олдин келганингизда,
Узингиз эшитган бўлар эдингиз.

Муаллим

Наҳотки, ажалим шу ерда бўлса!
Флоренциядан векселларимни
Ола келган эдим, керак бўлар деб.

Транио

Қандай ёрдам берсам бўларкин сизга...
Хўш, бундай қиламиз: айтинг-чи менга,
Мабодо Пизада ҳеч бўлганмисиз?

Муаллим

Бўлганман, у ернинг одамларидан
Кўпини танийман, не эди, синьор?

Транио

Унда, биласизми Винченциони?

Муаллим

Билмайман ва лекин эшитганим бор,
Ундан ўтар бойи йўқ, дейишарди.

Транио

Ҳа, синьор, у менинг отам бўлади,
Сиз унга жуда ҳам ўхшаб кетасиз.

Бьонделло

(Чегга)

Ҳа, ҳа, мис қозонга худди лой туюқ!

Т р а н и о

Сизни фалокатдан қутқариш учун
 Майли, ёрдам берай падарим ҳаққи.
 Сизнинг унга жуда ўхшашлигингиз
 Ишимизни анча енгиллатади.
 Олинг унинг номи ва маблағини,
 Отам бўлиб киринг менинг уйимга.
 Яхши ўйнанг ролни, эҳтиёт бўлинг,
 Ишингиз битгунча менинг уйимда
 Мен билан турасиз, тушунарлими?
 Маъқулми сизга бу — менинг тадбирим?

М у а л л и м

Албатта, азизим, бир умр сизга
 Қарздорман, эрким ва ҳаётим учун.

Т р а н и о

Эпга келтирамиз барини, юринг,
 Айтгандай, мен сизга билдириб қўяй,
 Мен бунда бир қизга уйланапман.
 Аниқламоқ учун келин маҳрини
 Отамнинг келиши эҳтимоли бор.
 Гаплашиб олайлик нима қилишни,
 Юринг, ҳали сизга кийиниш керак.

(Кетишади.)

3-САҲНА

Петруччо уйда бир хона.
 Катарина билан Грумно киради.

Г р у м н о

Йўқ, йўқ, онт нчаман, асти бўлмайди.

К а т а р и н а

Тинкам қурияпти қутурган сари,
 Очдан ўлдиришга уйландими у?

Ҳақ деб келганида гадо ҳам ҳатто
 Бизда олар эди садақасини.
 Тушганим йўқ-ку мен бу кўргиликка,
 Нима кераги бор! Ахир мен очман,
 Уйқу босяпти бунинг устига.
 На овқат беради, на уйқу менга.
 Ухласам, ё таом есам мабодо
 Касалга чалиниб ўлар эмишман.
 Ишонтирар ишқин солиб ўртага,
 Алам қиладиган жойи мана шу!
 Грумио, бўл энди, бирон нарса топ,
 Ейдиган бўлса бас, нима бўлса ҳам.

Г р у м и о

Бузоқнинг оёғи бўлса, майлими?

К а т а р и н а

Жуда соз, олиб кел уни тез, югур!

Г р у м и о

Лекин, у жигарга таъсир қилармиш,
 Еғлиқ ичак-чавоқ яхши эмасми?

К а т а р и н а

Олиб кел, уни мен яхши кўраман.

Г р у м и о

Айтгандай, синьора, бу ҳам зарарли,
 Мол гўшти бўлса-чи, аччиқ, сермурч?

К а т а р и н а

О, менинг у жуда тансиқ овқатим.

Г р у м и о

Зўрайтирмасмиқин аччиғингизни?..

К а т а р и н а

Майли, бемурч ҳам бўлаверади.

Г р у м и о

Йўқ, энди кетмайди бунақа гаплар,
Мол гўшти бўлмайди мурч бўлмаса.

К а т а р и н а

Майли, бирга келтир, ёки, ўзини.

Г р у м и о

Ҳа, майли, мурчнинг ўзини фақат!

К а т а р и н а

Тур, жўна, ғаламис, муттаҳам малай!
Мени рўйхат билан боқмоқчимисан?
Нима, мен сенларга мазах бўлдимми?
Қабиҳ тўданг билан қора ерга кир.
Жўна, жўна энди, кўзимдан йўқол!

Петруччо лаган кўтариб киради. Орқасидан
Гортензио киради.

П е т р у ч ч о

Хўш, қани жонгинам, нега ғамгинсан?

Г о р т е н з и о

Қайфингиз?..

К а т а р и н а

Сўраманг, бўлганча бўлдим.

П е т р у ч ч о

Тетик бўл, жонгинам, кўнглингни чор қил,
Қарагин, фариштам, қандай ғамхўрман:
Сен учун бир овқат пиширдим ўзим,
Еқади сенга у, имоним комил.

(*Столға қўяди таомни.*)

Нега индамайсан? Еқмадими у?
Шунча меҳнатларим зое бўлдим?
Эй, олиб кетинглар!

К а т а р и н а

Йўқ, йўқ, тегмасян.

П е т р у ч ч о

Қани миннатдорлик шунча меҳнатга?
Лоақал раҳмат де, ейиш олдидан.

К а т а р и н а

Раҳмат сизга, синьор.

Г о р т е н з и о

Синьор Петруччо!
Қандай бераҳмсан, уят эмасми?
Қани ўтирайлик, келинг, синьора.

П е т р у ч ч о

(*Гортензионинг қулоғига.*)

Қалин дўстим бўлсанг, унга қолдирма.

(*Қаттиқ*)

Ол, энди, очикдинг, ош бўлсин, жоним,
Бўла қол, қайтамыз отангникига,
У ерда ўйнаймиз тўйгунигимизча.
Бисотингни, жоним, кўриб қўйишин,
Маржон, биллагузук, либосларингни,
Тўру ленталаринг, зебу зийнатинг,
Елпигичингни ҳам, шляпангни ҳам
Бир кўриб қўйишин улар, жонгинам,
Ҳаммасини, майда-чуйдасига.

Бўлдингми? Кутмоқда машиначилар,
Сенга хуш либослар тикмоқчи улар.

Машиначи киради.

Қани, машиначи, кўрсат молингни,
Олиб кел.

Аттор киради.

Қанақа янгиликлар бор?

Аттор

Қалпоқча буюрган эдингиз, сударь.

Петруччо

Нима бу, тувакда дазмолладингми?
Қандай расво нарса! Духоба товоқ!
Фи, фи, фи! Бу ахир келишмаган гап!
Чиғаноқ, ёинки ёнғоқ пўчоғи,
Болалар қалпоғи ёки ўйинчоқ,
Кўтар! Бор! Каттароқ қилиб тикиб кел!

Катарина

Каттаси керакмас. Ҳозир шу мода.
Яхши хонимларнинг ҳаммасида шу.

Петруччо

Аввал яхши бўлгин, кейин оласан.

Гортензио

(четга)

Олиб бўпти ундан яқин ўртада.

Катарина

Менинг ҳам ҳаққим бор сўзлашга, синьор,
Барини айтаман: Мен боламасман,

Яхшироқ одамлар тинглаган мени.
 Еқмаса, беркитинг қулоғингизни.
 Юракни сиққандан кўра, бир йўла
 Тилга келганини гапирган яхши.

Петруччо

Гапинг жуда тўғри, ярамас қалпоқ!
 Ипакдан ясалган товоқнинг ўзи.
 Еқмаганлигидан сенга ҳам бунинг,
 Меҳрим сенга тағин товланиб кетди.

Катарина

Хоҳи сев, хоҳ севма, кияман уни,
 Менга ярашади, шунинг ўзи бас.

Аттор кетади.

Петруччо

Қани, машиначи, кўрсат кўйлакни,
 Е тангрим! Нима бу, маскарадгами?
 Бу нима? Енгими? Тўпнинг оғзи-ку!
 Ҳамма ёғи қийиқ, кемтик, буришган!
 Сартарошхонанинг кулдони бу!
 Е тавба! Бу ўзи қанақа нарса?

Гортензио

(Четга)

Кўйлак ҳам, қалпоқ ҳам кийиб бўпти у!

Машиначи

Чиройли тикинг ва сўнгги модага
 Мувофиқ бўлсин, деб айтган эдингиз.

Петруччо

Ҳа, тўғри. Лекин мен айтмаган эдим
 Кейинги модада бузиб тикинг, деб.

Бор, жұна, ўзинг кий кўйлагингни ҳам,
 Қўрарман менингсиз кун кўрганингни.
 Қўтар кўйлагингни! Билганингни қил.

Қ а т а р и н а

Бундан ҳам чиройли бўларми кўйлак,
 Мақтовга муносиб, нозик тикилган.
 Хўш, мени қўриқчи қилмоқчимисиз?

П е т р у ч ч о

Ҳа, шундай қилмоқчи у бадбахт сени.

М а ш и н а ч и

Синьора менгамас, сизга деяпти.

П е т р у ч ч о

Аҳ, безбет! Елғончи, писмиқ, пакана!
 Ангишвонача ҳам келмайди бўйинги!
 Бургасан, қандада, мана кимсан сан!
 Менга кўтардингни қўлингни, ғалтак,
 Эҳ, лахтак, увада! Ямоқ! Кет, йўқол!
 Бўлмаса, шундайин дазмоллайманки,
 Умрбод ёдингдан чиқиб кетар баҳс!
 Мен деяпман уни бузиб қўйгансан!

М а ш и н а ч и

Йўқ, сударь, янглишманг, кўйлак тикилган
 Бекамизга лойиқ, айтганингиздай,
 Грумио айтди шундай тикинг, деб.

Г р у м и о

Мол бердим, буйруқмас сизга, оғайни.

М а ш и н а ч и

Қандай тик дедингиз, ўзингиз айтинг?

Г р у м и о

Е тавба! Игна, ип билан, албатта!

М а ш и н а ч и

Ахир, бичимини айтмадингизми?

Г р у м и о

Кўйлакка зар, уқа таққанмисан ҳеч?

М а ш и н а ч и

Бўлмасам-чи.

Г р у м и о

Менга эса аҳмоқликни тақолмайсан. Қанча костюм чиққан кўлингдан? Менинг кўлимдан эса, чиқиб кетолмайсан. Ана шунақа, оғайни, аҳмоқ ҳам қилолмайсан, чиқиб ҳам кетолмайсан. Мана гап қанақа бўлган: хўжайинингга мен, кўйлак бичсин, деганман, бурдалаб берсин, деган эмасман. Кўзимга қараб туриб ёлғон гапиряпсан-а!

М а ш и н а ч и

Мана фасони тўғрисида хат, унда ҳаммаси ёзилган.

П е т р у ч ч о

Уқи!

Г р у м и о

Агар унда мени шунақа деди дейилган бўлса, хат бекор айтибди.

М а ш и н а ч и

(Ўқийди)

«Биринчидан, кенгроқ бўлсин».

Г р у м и о

Хўжам, агар мен қачон «кенгроқ бўлсин» деган бўлсам, майли, мени ўша кўйлакнинг этагига боғлаб пишиқ ип билан ўлгунча уринг.

П е т р у ч ч о

Давом эт!

М а ш и н а ч и

(ўқийди)

«Еқаси жимжима бурмалик бўлсин».

Г р у м и о

Еқасини бўйнимга оламан.

М а ш и н а ч и

(ўқийди)

«Кўпчик енг».

Г р у м и о

Тўғри, ҳатто иккала енги ҳам...

М а ш и н а ч и

(ўқийди)

«Чиройли қийилган».

П е т р у ч ч о

Мана буниси расво.

Г р у м и о

Буниси хато ёзилган, синьор, хато ёзилиб қолган. Мен ўзим тайинлаб айтганман, аввал қийгин, кейин қайталаб тикарсан, деганман. Мен ҳали сенга кўрсатиб қўяман, қўллариңгга ангишвона қоплаб олган бўлсанг ҳам.

Машиначи

Нимаки деган бўлсам, сударь, ҳаммаси тўғри. Бош қа бирон ерда учрашганингда, кунингни кўрсатиб қўярдим.

Грумио

Мен ҳозир ҳам тайёрман. Хатинг ўзингга-ю, менга ўша газингни бер, кейин, майли, аяма мени.

Гортензио

Худо ҳаққи, Грумио! Кучлар унда тенг бўлмайди-ку?

Петруччо

Қисқаси, бу менга тўғри келмайди.

Грумио

Тўғри гап, хонимга тўғри келади.

Петруччо

Хўжайининг кийсин буни, кўтар, бор!

Грумио

Аблаҳ, агар жонингдан умидинг бўлса, бекамнини кўйлагини кўтариб бориб ўтирма хўжайинингга.

Петруччо

Бу гапнинг маъниси не бўлса экан?

Грумио

Аҳ, синьор, гапнинг маъниси сиз ўйлагандан кўра қалтисроқ. Хўжайинни олдида бекамнинг кўйлақларини кўтариб юриш... Фи, уят, номус, шармандалик!

Петруччо

(Гортензиога секин)

Айт унга, тўлайман ҳамма ҳақини.

(Машиначига)

Ингиштир, деяпман! Қани, жўнаб қол!

Гортензио

(Машиначига секин)

Эртага ҳаммасин ўзим тўлайман,
Боравер, қарама койишларига,
Салом айт ҳурматли хўжайинингга.

Машиначи чиқиб кетади.

Петруччо

Не ҳам қилардик, Кет, отамизни кига
Оддий шу кўйлақда жўнаймиз энди.
Либос бўлмаса ҳам ҳамёнлар тўлиқ,
Инсоннинг чиройи кўйлақда эмас.
Баланд бўлганидай булутдан қуёш
Бундай либосда ҳам баланддир қадр.
Тўрғай беданадан қанотигина
Гўзал бўлганидан яхши эканми?
Е афзал деймизми чипорлигига
Заҳарли илондан сув илонини?
Ишон, Кет, хонаки оддий кўйлақда
Хунук кўринмайсан ҳеч қачон сен ҳам.
Уялсанг ҳаммасин тўнкайвер менга.
Очилсанг-чи, ахир, жўнаймиз ҳозир
Отангнинг хурсандлик зиёфатига.
Чақир хизматкорни, шошилиш керак,
Қатта хиёбонда отлар тахт бўлсин,
Жўнаймиз сен билан ўша томондан.
Еттига яқинлаб қолгандир соат,
Нақ овқат вақтига етиб борамиз.

К а т а р и н а

Еттиси нимаси, иккиннинг ўзи,
Кечки овқатга ҳам ега олмаймиз.

П е т р у ч ч о

Еттининг ўзида бораман, тамом,
Ҳамма вақт мен билан баҳслашасан,
Не қилсам, нима деб, нима гапирсам.
Отларни бўшатиңг! Бугун бормаймиз!
Агар бормоқ бўлиб қолсанг мабодо,
Соат кўрсатади айтган вақтимни.

Г о р т е н з и о

Йўлга солмоқ бўлар қуёшни ҳали.

(Кетади.)

4-САҲНА

Падуя. Баптистанинг эшиги. Т р а н и о билан муаллим
киради. Муаллим Винченцо бўлиб кийинган.

Т р а н и о

Мана шу. Хўш, нима, қоқаверайми?

М у а л л и м

Албатта. Эҳтимол синьор Баптиста
Эсларлар: агарда хато қилмасам,
Йигирма йил бурун Генуянинг «Пегас»
Меҳмонхонасида кўришган эдик.

Т р а н и о

Жуда соз. Лекин, сиз отамга ўхшаб
Узингизни тутинг бообрў, сипо.
Ҳеч қўрқманг.

Бьонделло киради.

Муаллим

Ҳа, мана хизматкорингиз,
Таъкидлаб қўйсангиз яхши бўларди,

Транио

Қўнглингиз тинч бўлсин. Хўш, Бьонделло,
Эҳтиёт бўласан, маслаҳатим шу:
Унутма, қаршингда синьор Винченцио.

Бьонделло

Биламан, хотиржам бўлингиз бундан.

Транио

Синьорга айтдингми менинг сўзимни?

Бьонделло

Айтдим Бапטיстага, Венециядан
Бугун отангизнинг келаётганин.

Транио

Офарин! Мана, ол, соғлиғимга ич!
Бапטיста келяпти! Дадилроқ, синьор!
Бапטיста билан Люченцио киради.

Ҳа, синьор Бапטיста, гоят хурсандман.
Сизга айтган эдим, мана у синьор.
Илтимос қиламан қайнатам бўлинг,
Қизингизни беринг, йўқ, деманг энди.

Муаллим

Уғлим, сабр қилинг.
Мен, синьор Бапטיста, Падуюдаги
Қарзларни ундирмоқ учун келувдим.
Уғлим Люченцио гапириб қолди,
Севишиб қолганин қизингиз билан.

Сизни билганимдан орқаворотдан,
 Бир-бирини яхши кўргани учун,
 Болажон бир ота бўлганим учун,
 Қийнаб ўтирмайини ўғлимни, синьор,
 Улар никоҳига розилик бердим.
 Бордию розилик берсангиз сиз ҳам,
 Хоҳлаганингизча бўлур қиз маҳри.
 Бунга мен тайёрман, мана кўрасиз,
 Сиз, синьор, ҳурматга лойиқ одамсиз,
 Ортиқча гапларнинг кераклиги йўқ.

Б а п т и с т а

Синьор, гапларимни кечирадилар,
 Менга маъқул тушди очиқ гаплари.
 Тўғри гап, бир-бирин севади қаттиқ
 Менинг қизим билан сизнинг ўғлингиз.
 Анчайин бўлмаса бу гап, албатта.
 Агар, оталарга муносиб, сўзсиз
 Бош қўшар экансиз бу ишга дадил,
 Мабодо Бьянка аниқ билсаки,
 Етарли берсангиз келин маҳрини,
 Иш битди, марҳамат, тўйга ижозат,
 Келинликка бердим қизимни сизга.

Т р а н н о

Ташаккур, яхшилар, қаер қулайроқ
 Мажбуриятларни гаплашиб олиб,
 Узаро битимга келишмоқ учун?

Б а п т и с т а

Меники қулаймас. Биласиз ўғлим,
 Деворнинг қулоғи бўлади, бу рост.
 Қарол кўп, Греммо қулоғи сизда.
 Ҳамма вақт халақит бериши мумкин.

Т р а н и о

Унда меникига марҳамат қилинг,
 Отам ҳам шу ерда, ҳамма ишимиз
 Бугуноқ битади тинч, осойишта.
 Тезроқ Камбиони юборинг қизга,
 Мен олиб келаман нотариусни,
 Афсуски, яхшироқ зиёфат учун
 Вақтимиз жуда кам, синьор Баптиста.

Б а п т и с т а

Офарин!.. Камбио, югур уйга, тез!
 Тайёр бўлиб турсин қизим, бориб айт.
 Бундаги гапларни айтиб бер, майли,
 Қелди, де, Люченцио отаси бугун.
 Ҳал бўлди, деб айтгин никоҳларингиз.

Б ь о н д е л л о

Эй худо, айтгани келсин илойим.

Т р а н и о

Югур тез, эси паст, худойингни қўй!

Б ь о н д е л л о кетади.

Борайлик бўлмаса, синьор Баптиста,
 Афсуски, биргина таом бор холос.
 Пизада чиқади булар ҳиссаси.

Б а п т и с т а

Борайлик бўлмасам.

Транио, муаллим ва Баптиста
 кетишади.

Бьонделло қайтиб келади.

Бьонделло

Хўш, Камбио?

Люченцио

Не дейсан, нима Бьонделло?

Бьонделло

Транио имосни англадингизми?

Люченцио

Хўш, нима демоқчи бўлди Транио?

Бьонделло

Ҳеч нарса. Лекин у мени ўзининг имо-ишоралари мағзини сизга чақиб бериш учун қолдириб кетди.

Люченцио

Хўш, қани, чақиб бер.

Бьонделло

Масала бундай. Баптистанинг хавфи йўқ, у ҳозир ёлғон ўғлининг ёлғон отаси билан гапиришяпти.

Люченцио

Хўш, нима бўпти?

Бьонделло

Сиз унинг қизини кечки овқатга олиб келишингиз керак.

Люченцио

Қейин-чи?

Бьонделло

Авлиё Лук черковίδαги кекса поп сизнинг хизматингизга ҳамиша тайёр.

Люченцио

Бундан нима чиқади?

Бьонделло

Билмадим. Лекин, улар у ерда сохта қоғозлар билан шуғулланиб бўлгунча, сиз ҳақиқий иш билан шуғулланинг, қонуний қоғозга ўтказиб олинг уни. Черковга югуринг, бирон поп билан бир неча тўғри, ҳалол гувоҳ топинг.

Шундай қилмасангиз чаққон ва илдам,
Ишонинг, Бьянка кетади қўлдан.

Люченцио

Шошма, Бьонделло...

Бьонделло

Вақтим йўқ. Мен бир қизни биламан, азизим, у қуёнларига кашнич олиб келаман, деб қоқ тушда полизга чиққан-да, ҳаш-паш дегунча никоҳдан ўтиб олган. Сизлар ҳам шундай қилиб олсаларинг бўлади. Хўп, хайр, синьор, хўжам авлиё Лук черковига югур, сизнинг жуфти ҳалолингиз билан бирга боришларингизга, поп тайёр бўлиб турсин, деб буюрди.

(Кетади.)

Люченцио

Истайман ва лекин розимикин у?
Йўқ, йўқ, у розидир, чекил эй, гумон.
Нима бўлса бўлди, бораман, гап шу,
Минг лаънат, қайтмасам агар ёнма-ён.

(Кетади.)

5-САҲНА

Серқатнов йўл
Петруччо, Катарина, Гортензио
ва хизматкорлар келишади.

Петруччо

Илдамроқ, отамиз кутиб қолдилар,
Е раббий, ой бугун бунча ҳам ёруғ!

Катарина

Нима, ой? Офтоб-ку, тунга ҳали бор.

Петруччо

Йўқ, у ой — ёп-ёруғ нур сочаётган.

Катарина

Йўқ, қуёш — ёп-ёруғ нур сочаётган.

Петруччо

Қасамёд қиламан, онамнинг ўғли,
Яъни, хўш, ўзимнинг ҳаққимга шуки,
Менга нур сочади истаган нарсам.
Ой, юлдуз, бўлмасам бормайман, гап шу!
Эй, отни қайтаринг! Унга нуқул баҳс,
Нуқул баҳс, нуқул баҳс, баҳс бўлса бас!

Гортензио

(Катаринага)

Олишманг, бўлмаса йўлда қоламиз.

Катарина

Илтимос қиламан, қайтарманг, майли,
Айтганингиз бўлсин, хўп — қуёш, хўп — ой.
Менга деса уни шағам деб атанг,
Мен ҳам шундай дейман сизга қўшилиб.

Петруччо

Ой, дедим, ой.

Катарина

Ҳа, ҳа, ҳа, албатта ой!

Петруччо

Тағин алдаятсан, қуёш-ку ахир.

Катарина

Ҳа-я, у қуёш-ку, қандай роҳатбахш!
Қуёшмас десангиз қуёшмас, тамом.
Ойдан фарқингиз йўқ ўзгаришда ҳам.
Нима деб айтсангиз ўша бўлади,
Ва шундай ҳамиша Катаринага.

Гортензио

Муборак, Петруччо, галаба қилдинг!

• Петруччо

Илдамроқ, илдамроқ! Шар ўзи зотан,
Ўргамас, пастликка юмалаши шарт!
Шошманг-чи! Келмоқда биз томон биров.

Винченцио киради.

Петруччо

Ассалом, синьора, йўл бўлсин сизга!
Қара, Кет, бу қизни, жуда ҳам гўзал,
Соҳибжамол экан, шундай эмасми?
Юзини оқи оқ, қизили қизил!
Мана шу кўзлардай юлдузлар, жоним,
Осмонни ёритиб туради доим.
Нақадар чиройли, ниҳол қиёфа!

Синьора, ҳасанот қадамларига!
Кет, қани бориб ўп гўзал санамни.

Гортензио

Ути ёрилади чолнинг ҳазилдан.

Катарина

Еш, гўзал санамга саломлар бўлсин!
Йўл бўлсин, қаерда кулбан хонанг?
Қандай бахтли экан шундай санамнинг
Ота-оналари! Қайси бахтиёр,
Қайси мурувватли юлдуз амри билан
Сени атар экан хотиним дея?!

Петруччо

Ҳушинг ўзингдами, нима деяпсан?
Ахир бу эркак-ку, чуриган чол-ку,
Ақлингни йиғ ахир, қизинг нимаси!

Катарина

Ҳурматли отахон, кечир хатрим:
Кўзларим қуёшда қамашганидан
Зўрға кўряпман ҳамма нарсани.
Нуроний, мўйсафид экансан, кечир —
Мендан ўтганини, энди пайқадим.

Петруччо

Узрин қабул қил, йўл бўлсин, синьор?
Эҳтимол, йўлимиз биргадир балки,
Агар шундай эса, ҳамроҳимиз бўл.

Винченцио

Синьор, шўх экансиз, сиз ҳам синьора,
Лутфи эҳсон билан қилдингиз ҳайрон.
Отим Винченцио. Пиза шаҳридан,

Уғлимни кўргани келаётирман,
Анча бўлди уни кўрмаганимга.

Петруччо

Оти нима, синьор?

Винченцио

Люченцио, синьор.

Петруччо

Тасодифни қаранг, худди вақтида!
Энди ота, десак, бўлади сизни.
Ҳаддимиз бор бунга: ҳозир ўғлингизнинг,
Менинг хотинимнинг эгачисига
Никоҳи ўқилган бўлса эҳтимол.
Асти ҳайрон бўлманг, хафа ҳам бўлманг,
Келинингиз ғоят баодоб, камгап,
Баобрў, бадавлат оила қизи.
Барча эътиборли синьорларнинг
Хотинлари каби илмли, доно.
Қани бир қучоқлай, синьор Винченцио,
Ўғлингиз олдига жўнаймиз бирга,
Сизни кўриб боши кўкка етади.

Винченцио

Ростданми ва ёки ҳазилми бу ҳам?
Одатда йўловчи тўқнаш келганда,
Тегишмай ўтмайди бири бирига.

Гортензио

Йўқ, йўқ, йўқ, отахон, ҳаммаси тўғри.

Петруччо

Ҳа, кетдик, ўзингиз бориб кўрасиз,
Ишонмай турибсиз ҳазилдан кейин.

Гортензидан ўзга ҳамма кетади.

Гортензио

Петруччо, оғайни, кўзимни очдинг,
Кеккайиб кетмоқда бизнинг бева ҳам,
Энди мен оламан қолган жойидан.

Кетади.

V ПАРДА

I-САҲНА

Падуя. Люченционинг уйи олди. Аввал Греммо кириб саҳна ичкарисига ўтади, кейин Бьонделло, Люченцио ва Бьянка киришади.

Бьонделло

Аста, лекин тезроқ бўлинг, синьор, поя кутиб қолди.

Люченцио

Учганим бўлсин, Бьонделло! Сен, ахир, уйда уларга керак бўлиб қолишинг мумкин, сен боравер.

Бьонделло

Йўқ, синьор, мен аввал сизларни черковгача қузатиб қўяман-да, ана ундан кейин оёғимни қўлимга олиб югураман келинникига.

Люченцио, Бьянка ва Бьонделло чиқишади.

Греммо

Қизиқ! Бу Камбио ҳалигача йўқ.

Петруччо, Катарина, Винченцио, Греммо ва хизматкорлар киришади.

Петруччо

Мана уйи, мана эшиги Люченционинг,
Қайнатамники бозор олдида,
Кечиринг, мен энди боршим керак.

Винченцо

Йўқ, йўқ, сабр қилинг, уйга кирамиз,
Озгина майхўрлик қиламиз, ҳали.
Зиёфатга у-бу топилса керак.

(Эшикни қоқади.)

Греммо

Улар маишатда, қаттиқроқ уринг.
Муаллим деразадан бошини чиқаради.

Муаллим

Қим у, эшикни бузгудай ураётган?

Винченцо

Синьор Люченцио уйдами, синьор?

Муаллим

У уйда, синьор. Лекин ҳозир унинг сиз билан гапла-
шишга вақти йўқ.

Винченцо

Агар, борди-ю, мен унинг маишатига ҳамён тўла
пул билан келган бўлсам-чи?

Муаллим

Ҳамёнлари ўзларига буюрсин, ҳали менинг кўзим
тирик экан, у ҳеч қачон ҳеч нарсага муҳтож бўлмайди.

Петруччо

Мана айтмадимми сизга, Падуяда ўғлингизнинг ҳур-
мати баланд деб. Менга қаранг, синьор, ҳазилни қўйинг.
Барака топкур, синьор Люченциога айтинг, бу киши Лю-
ченционинг отаси, ҳозиргина Пизадан келди, сенга қа-
раб турибди эшигингда, денг.

Муаллим

Қўп валдирама. Унинг отаси Пизадан аллақачон келган, у сизга деразадан бақрайиб турибди.

Винченцио

Ҳали сен отасимсан?

Муаллим

Ҳа, синьор. Онаси ҳам буни тасдиқлайди, агар унга ишонсалар.

Петруччо

(Винченциога)

Бу ёғи неча пулдан тушди, синьор? Лекин дунёда бировларнинг номини ўғирлаб юришдан ёмон фирибгарлик йўқ.

Муаллим

Ушланг у аблаҳни. У, балки, мен бўлиб бировни чув туширмоқчи бўлиб юргандир.

Бьонделло қайтиб келади.

Бьонделло

Уларни черковга қўйиб келдим. Қўшақаришсин. Бу тағин ким бўлди? Менинг кекса хўжайиним Винченцио-ку? Энди шўримиз қуриди, тамом бўлдик.

Винченцио

(Бьонделлони таниб)

Қани-қани, берироқ кел, қароқчи!

Бьонделло

Оғизларига қараб гапирсинлар, синьор.

Винченцио

Бу ёққа кел деяпман, аблаҳ! Нима, мени эсингдан чиқардингми?

Бьонделло

Эсимдан? Йўқ, синьор. Мен сизни ахир қандай эсимдан чиқарайки, умримда бир марта ҳам кўрмаган бўлсам.

Винченцио

Бу тағин қанақаси бўлди, ярамас ,аблаҳ! Винченциони умрингда ҳеч кўрмаганмисан? Уз хўжангнинг отасини-я!

Бьонделло

Менинг ҳурматли, кекса хўжамними? Бўлмасам-чи, синьор, албатта кўрганман. Мана у киши ахир, деразадан қараб турибдилар.

Винченцио

Ҳали шунақами?

(Уни уради.)

Бьонделло

Ёрдам беринг, ёрдам беринг, ёрдам беринг! Дод, бир жинни мени ўлдирмоқчи. *(Қочади.)*

Муаллим

Бу ёққа чиқ, ўғлим ёрдам қилинг, синьор Баптиста!

(Деразадан узоқлашади.)

Петруччо

Четроққа чиқайлик, Кет. Нима билан тамом бўлар экан бу ғавғо? *(Четга олишади ўзларини.)*

Муаллим, Транио, Баптиста ва хизматкорлар
чиқадилар кўчага.

Транио

Сиз ким бўласиз, синьор, нима учун менинг хизмат-
коримга қўл кўтардингиз?

Винченцио

Мен ким бўламан? Йўқ, сиз ким бўласиз, синьор? О,
умри боқий тангрилар! Доғули! Ипак либослар! Духоба
иштон! Қизил плашч! Тик қалпоқ! О, мени худо урибди!
Хонавайрон бўлибман! Мен у ёқда хўжалигимиз ҳақида
жон куйдирсаму, ўғлим билан хизматкорларим ўқиш деб
бу ёқларда ҳаммасини созуриб юрса.

Транио

Нима-нима? Нима дейди?

Баптиста

Ақлдан озганми, шўрлик?

Транио

Синьор, кўринишдан анчагина эътиборли мўсафид-
га ўхшайсизу, аммо гапингиз ақлдан озганларникига
ўхшайди. Бўлмасам, менинг олтин, кумуш, марварид-
ларга ўралиб юришим билан нима ишингиз бор? Дадам-
нинг даргоҳи кенг экан, нима қилсам, шуни қиламан.

Винченцио

Дадамнинг даргоҳи?! Вой, муттаҳам-е! Сенинг отанг
Бергамо шаҳрида елкан ясаб юрибди.

Бап т и с т а

Сиз адашяпсиз, синьор, адашяпсиз. Хўш, бўлмаса, номи нимади, унинг сизнингча?

В и н ч е н ц и о

Унинг номи! Унинг номини билмаслигим ҳам борми-ди ҳали. Уч ёшидан бери менинг уйимда у. Унинг номи — Транио.

М у а л л и м

Йўқол, йўқол бу ердан, эшшак мия! Унинг номи Люченцио. У менинг яккаю ягона ўғлим, менинг, яъни синьор Винченционинг бутун ери сувига ёлғиз мерос-хўр!

В и н ч е н ц и о

Люченцио! Демак, у ўз хўжайинини ўлдирибди! Ушланг уни! Герцог номи билан буюраман, ушланг уни! Оҳ, фарзандгинам, яккаю ягона фарзандим! Менинг Люченциоюм қани, жавоб бер, аблаҳ!

Т р а н и о

Соқчиларни чақиринг бу ёққа!

Соқчилар киришади.

Манави тентакни авахтага жўнатинг. Падари бузрукворим Бап т и с т а, илтимос қиламан сиздан, буйруғимнинг адо этилишидан бохабар бўлинг.

В и н ч е н ц и о

Мени авахтага?

Гремио

Тўхтанг, соқчилар! У авахтага бормайди!

Баптиста

Узларини босиб олсинлар, синьор Гремио. У авахтага боради. Буни мен айтяпман.

Гремио

Синьор Баптиста, ўзингизга эҳтиёт бўлинг, бу шубҳали ишга аралашманг. Қасамёд қилишга ҳам тайёрманки, ҳақиқий синьор Винченцио мана шу киши.

Муаллим

Қасам ичиб кўр, юрагинг дов берса.

Гремио

Йўқ, қасам ичолмайман.

Транио

Сиз мени ҳали Люченциомас ҳам дерсиз.

Гремио

Йўғ-е, сизни биламан, Люченциосиз.

Баптиста

Олиб чиқинг бу фирибгарни, авахтага олиб боринг!

Винченцио

Ҳа, муҳожирларни ҳали шунақа кутиб оласизларми?! Нақадар қабиҳлик бу!

Бьонделло, Люченцио ва Бьянка киришади.

Бьонделло

Шўримиз қуриди! Ана, ана у. Қайтинг ундан, сиз ҳам рад қилинг. Бўлмасам, ҳаммамиз ҳам онамизни кўрамиз.

Люченцио

Кечиринг, ота.

Винченцио

Тирикмисан, болагинам, бормисан?

Бьонделло, Транио ва муаллим қочиб қолишади.

Бьянка

Кечиринг, отажон.

Баптиста

Сенинг айбинг не?

Қани Люченцио?

Люченцио

Мана, бундаман,
Ҳақиқий отанинг ҳақиқий ўғли!
Тугагунча сохта ота жанжали,
Қўнди бошимизга никоҳ чамбар!

Греммо

Бу — фитна. Бизларни алдаб кетмоқчи.

Винченцио

Қани Транио, аблаҳ масхарабоз,
Алдоқчи кўрнамак, беномус шайтон?

Бап тиста

Шошманг, Қамбио-ку, ахир, бу жаноб.

Бьянка

Қамбио айланди Люченциога.

Люченцио

Муҳаббат мўъжиза яратди, дўстлар,
 Мен ўрин алмашдим Бьянкани деб —
 Транио билан. Мен бўлиб юрди.
 Мен бўлсам бу маҳал, кўпдан кутилган
 Ҳузур соҳилига етиб келолдим.
 Сўрайман, отажон, кечиринг уни,
 Менинг хоҳишимни бажарди, холос.

Винченцио

Мени авахта қилмоқчи бўлган у найрангбознинг
 тумшугини ерга ишқалаб қўяман ҳали.

Бап тиста

(Люченциога)

Менга қаранг, синьор, қандай қилиб сиз менинг
 измимсиз менинг қизимга уйландингиз?!

Винченцио

Ташвишланманг, Бап тиста, ҳаммаси тўғри бўлади.
 Лекин мен у аблаҳнинг жазосини беришим керак аввал.

Кетади.

Баптиста

Мен ҳам бу товламачилик, фирибгарликларнинг та-
гига етишим керак.

Кетади.

Люченцио

(Бьянкага)

Қўрқма, отангнинг арази узоққа бормади.

Гремио

Ниятга етмадим. Шундай бўлса ҳам, лоқал тўйи-
да бўлайин бир дам.

Кетади.

Петруччо билан Катарина олдинга чиқишади.

Катарина

Эргинам, орқаларидан борайлик, қандай тугар экан
бунинг охири.

Петруччо

Аввал бир ўп мени, кейин борамиз.

Катарина

Нимади, кучанинг ўртасида-я?

Петруччо

Нимайди, эрингдан уяласанми?

Катарина

Уятим сенданмас, ўпичдан холос.

Петруччо

Шундайми? Бўлмаса, қайтдик уйга, юр!

Катарина

Иўқ, шошма! Упаман, жонгинам, ҳозир.

Петруччо

Мана бу бошқа гап, ўргилай сендан,
Кеч бўлгани яхши ҳеч бўлмагандан.

Кетишади.

2-САҲНА

Падуя. Люченционнинг меҳмонхонаси. Баптиста,
Винченцио, Гремио, муаллим, Люченцио,
Бьянка, Петруччо, Катарина, Гортензио
ва тул хотин, Транцо, Бьонделлова
Грумиолар киришади. Грумио хизматкорлар
билан ноз-неъматлар олиб киради.

Люченцио

Ниҳоят тугади ҳамма баҳслар,
Орзулар ушалди; худога шукур.

Уруш тамом бўлди, ўтган дағдағалар
 Устидан кулишнинг соати етди,
 Тахлиф эт, Бьянка, менинг отамни,
 Кўрдинг-ку отангга эҳтиромимни.
 Хоним Қатарина, азиз Петруччо,
 Гортензио, гўзал хоними билан,
 Марҳамат, дастурхон интизор сизга.
 Ширинлик ва шароб келади ҳозир.
 Сўрайман, ўтиринг. Хуш бўлсин, дўстлар,
 Самимий суҳбату зиёфатимиз.

(Ўтиришади.)

Петруччо

Ҳамиша мана шу ўтиру, егин!

Баптиста

Падуя кутади ҳамиша шундай.

Петруччо

Марҳамат ва ҳиммат кўрдик бу ерда.

Гортензио

Бизга ҳам шунисин этсайди ато.

Петруччо

Кўнгли ғаш бевадан Гортензионинг.

Бева

Қўрқита олмайсиз мени бу билан.

Петруччо

Зийраксиз, лек гапни англамадингиз,
У сиздан қўрқади демоқчи эдим.

Бева

Ҳар ким қилар экан ўзидан қиёс.

Петруччо

Қизиқ гап.

Катарина

(Бева хотинга)

Нима деб тушуниш керак?

Бева

Мен тутдим!

Петруччо

Меними? Хўш, Гортензио?

Гортензио

Фикринг маъносини тутдим, демоқчи.

Петруччо

Тузатиш зўр бўлди.

(Бевага)

Бир ўпинг уни.

Катарина

«Ҳар ким қилар экан ўзидан қиёс».
Бу сўзни нима деб тушунмоқ керак?

Б е в а

Қийиқ хотин уни қйнаб қўйибди,
Эримга ҳам раво кўрмоқчи буни,
Хўш, энди маънисин тушундиларми?

К а т а р и н а

Бемаъни бир маъни!

Б е в а

Сизни ўйловдим.

К а т а р и н а

Сиз билан бўлардим ярамас хотин.

П е т р у ч ч о

Ҳа, бопла уни, Кет!

Г о р т е н з и о

Бўш келма, бевам!

П е т р у ч ч о

Кет уни боплайди, гаров ўйнайман.

Г о р т е н з и о

Ўйнайман, мен таклиф қилмоқчи эдим.

П е т р у ч ч о

Қойилман! Қани ол, соғлигинг учун!
(Гортензио билан қадаҳ уриштиради.)

Б а п т и с т а

(Гремиога)

Қалай сизга, синьор, аскиябозлар?

Гремио

Сузишлари, синьор, гоятда аъло.

Бьянка

Манглайингиз қичиб турибди чоғи,
Зора бошингиздан шох чиқиб қолса.

Винченцио

О, мана, қизча ҳам уйғониб қолди.

Бьянка

Хавотир олмангиз, ухлайман яна.

Петруччо

Иўқ энди, тегибсиз бизга ошкор,
Сизга ҳам бир жуфт ўқ отишимиз бор.

Бьянка

Қушманми? Бўлмаса учиб кетаман!
Хўш, қани, мўлжалга олиб кўринг-чи?
Синьорлар, биз кетдик, хушвақт қолингиз.

Бьянка, Катарина ва Бева кетади.

Петруччо

Эҳ, учиб кетди-я. Бу қуш, Транио,
Сизни ҳам қолдирган эдими доғда?
Доғда қолганларнинг соғлиғи учун!

Транио

Мен овга тозидай кирувдим, синьор,
Хўжамга келтирдим не тутган бўлсам.

Петруччо

Емонмас, қиёси итга бўлса ҳам.

Т р а н и о

Сиз енгмоқ бұлдингиз оҳуни, лекин,
У ҳатто ёнига йўлатмасимиш.

Б а п т и с т а

Петруччо! Нишонга тегди-ку бу ўқ!

Л ю ч е н ц и о

Бопладинг Транио, офарин сенга!

Г о р т е н з и о

Тан беринг, у ахир, боплади сизни.

П е т р у ч ч о

Бўйнимга оламан, сал ялаб ўтди,
Ва лекин бу кулги сачраб қайтдию
Сизни тешиб ўтди, гаров ўйнайман.

Б а п т и с т а

Сенга ачинаман ўғлим, қайсарликда
Ҳаммадан ўтади сенинг хотининг.

П е т р у ч ч о

Йўқ, буни ҳозироқ исбот қиламан!
Ҳаммангиз чақиринг хотинингизни,
Итоаткор бўлса кимнинг хотини,
Келади биринчи чақиринидаёқ,
Уники бўлади гаров ҳам шаксиз.

Г о р т е н з и о

Розиман, қанчадан?

Л ю ч е н ц и о

Йигирма крон.

Петруччо

Йигирма? Отмиди, итмиди хотин?
Хотинга йигирма баробар керак!

Люченцио

Бўлмаса, юз крон!

Гортензио

Розиман!

Петруччо

Бўпти!

Гортензио

Қим олдин бошлайди?

Люченцио

Мен. Бьонделло!
Бориб айт бекангга, тез етиб келсин.

Бьонделло

Хўп, синьор.

(Кетади.)

Баптиста

Мен бир тан Бьянка учун.

Люченцио

Иўқ, нега? Бир ўзим тикаман, ота.
Бьонделло қайтиб киради.

Бьонделло

Бекамиз банд эмиш, синьор,
Вақтлари йўқ эмиш келишга зинҳор.

Петруччо

Бандмилар? Келишга вақтлари йўқми?
Қойилман!

Греммо

Бу ҳолва. Ҳали ўзларини
Бундан баттаридан сақласин худо.

Петруччо

Сақлайди, Греммо!

Гортензио

Бор, Бьонделло,
Хонимга, эрингиз келишингизни
Илтимос қилди, де.

Бьонделло чиқади.

Петруччо

Илтимос?.. Унда
Шубҳасиз келади.

Гортензио

Лекин қўрқаман,
Сизники кўнмас-ов илтижога ҳам.

Бьонделло қайтиб келади.

Хўш, қани оғайни, менинг хотиним?

Бьонделло

Қўйинг ҳазилини, бормаيمان, агар
Керак бўясам ўзи келсин, дедилар.

Петруччо

Бу — ёмон! Қелмасмиш! Эшитдингизми?
Қандай беодоблик, нақадар даҳшат!
Грумио, бекангга бориб айт, хўжам
Буюрдилар, дегин, тез етиб келсин.

Грумио чиқади.

Гортензио

Иўқ, дейди, вассалом.

Петруччо

Шундайми?

Гортензио

Ҳа-да!

Петруччо

Зарари бизники, фойдаси сизга.

Баптиста

Ё раббий! Қаранглар! У келяпти!

Катарина киради.

Катарина

Не керак, синьорим, чақирдингизми?

Петруччо

Қани Гортензионинг хотини, синглинг?

Катарина

Эзмалик қилишиб ўтиришибди.

Петруччо

Бу ёққа олиб кел. Келмаса агар,
Тепиб сол уларни, аяб ўтирма!
Бор тезроқ олиб кел, мен айтяпман!

Катарина чиқади.

Люченцио

Мўъжиза бор бўлса агар — мана шу!

Гортензио

Мўъжиза-ку, аммо нимаси яхши?

Петруччо

Севгиси, ороми, шодлиги, синьор,
Қаттиққўл олдида доно итоат!
Қисқаси, дўстларим, бахт дегани шу!

Баптиста

Азизим Петруччо, бахтинг ёр бўлсин,
Сен ютдинг. Уларнинг ютқизигига
Йигирма минг крон қўшаман мен ҳам.
Бошқача қизимнинг бошқача сепи!
Тамоман ўзгариб кетибди қизим.

Петруччо

Бу ютуқ, синьорлар, мутлақо ҳалол,
Нақадар мулойим, хушфеъл, хушвақт,
Итоаткорлигин яна кўрасиз.
Мана у, беодоб хотинларингизни
Ҳайдаб келаяпти олдида солиб.

Катарина Бьянка билан Беванца олиб киради.

Петруччо

Кет, сенга шапкачанг ярашмабди ҳеч,
Ол, жоним, бошингдан улоқтир уни!

Катарина шапкасини олиб улоқтиради.

Бева

Худо кўрсатмасин бундай хўрликни,
Шунақа аҳмоқдай ўтмай ҳасратда!

Бьянка

Бу энди одобмас, тентаклик холос.

Люченцио

Яхшийди шунақа тентак бўлсангиз,
Сизнинг кўп доно хулқ-атворингиздан
Юз крон йўқотдик, билсангиз, жоним.

Бьянка

Яна ҳам тентаклик қилибсан, агар
Баҳс ўйнаб ютқизган бўлсанг мен учун.

Петруччо

Бу тантиқ хонимлар англаб олишсин,
Эрига итоат қилишни ўргат.

Бева

Нимади? Насиҳат нимаси тагин?

Петруччо

Дадил бўл, ўшанинг ўзидан бошла!

Бева

Бўлмайди!

Петруччо

Бўлади! Сиздан бошлайди.

Катарина

Уятсиз! Қошингни чимирма ортиқ,
 Ва қўпол, ғазабли қарашинг билан
 Кишилар дилини қилмагни сиёқ.
 Ғазаб хазон қилар ҳуснингни, совуқ
 Хазон қилганидай кўм-кўк чаманни,
 Олиб кетганидай куртакни шамол,
 Номинг ҳам ўчади. Ҳеч ерда, ҳеч вақт,
 Ҳеч кимга керакмас қовоғинг сенинг.
 Дейдилар, аччиғи хотин кишининг
 Лойқаган, синиққан, чиройи ўчган
 Бўтана чашманинг сувига тенгмиш.
 Бир хўплам ичмайди ҳеч кимса ундан,
 Ҳар қандай чўллаган бўлса ҳам шаксиз.
 Эр — сенинг соҳибинг, тириклигинг ва
 Энг катта давлатинг. Сен уйда экан,
 Иссиқ ва роҳатда яшаб бемалол,
 Билмайсан хатару ҳалокат нима.
 Бу вақт сени деб эринг тинчимас,
 Сувдами, қуруқда кечаю кундуз
 Олишар довулу қаҳратон билан.
 Ва ёлғиз муҳаббат истаги сендан,
 Бир лутфу караму, ёлғиз итоат,
 Арзимас мукофот минг азобига!
 Миннатдор бўлгандай шоҳга фуқаро,
 Хотин ҳам ўзининг эрига шундай.
 Агар у заҳардир, ўжардир ёмон,
 Итоат қилмаса эрига ҳалол,
 Ўз ҳукмдорига хиёнат қилган
 Исёнкор малъундан нима фарқи бор?
 Уягга қўйдингиз мени, хотинлар!
 Тиз чўкиб, сулҳ сўраш ўрнига, бунда

Жанг қилиб юрибсиз. Итоат билан
 Мулозамат қилмоқ жойида эса,
 Уялмай ҳокимлик қиласиз талаб.
 Заифлигимиз, нозиклигимиз,
 Нотавонлигимиз машаққатларга,
 Тану фикр билан ва идрок билан
 Итоаткорликнинг гувоҳимасми?
 Эҳ, аянч, бесабр, ожиз бандалар!
 Мен ҳам сизга ўхшаб такаббур эдим,
 Улгудай гердайган, димоғдор, қайсар,
 Дардга дард оларди, ўлга ўл, мендан.
 Энди мен англадим, отганларимиз
 Уқ эмас, пахтавон ўқ экан холос,
 Заифликда экан кучимиз фақат.
 Узгалар ролини қўяйлик энди.
 Бас энди, не фойда кибру ҳаводан?
 Бош эгинг эрларинг оёқларига.
 Эрим нима деса тайёрман шу зум,
 Адо этмоқ учун хотинлик бурчим.

Петруччо

Бошларинг, ўп энди, мана бу — хотин!

Люченцио

Қойилман, огайни, бахтли экансан.

Винченцио

Улар қобиллиги — бахтимиз бизнинг.

Люченцио

Хотиннинг қайсари эса — жаҳаннам.

Петруччо

Кет, жоним, ётишга бўлмадими вақт?
 Хайр энди, икковинг чув тушдиларинг.

Ҳеч ким ишонмаган бўлса ҳам менга,
Мен ютдим. Азизлар, хўп, хайрли кеч!

Петруччо ва Катарина чиқиб кетадилар

Гортензио

Қийиқ қиз қуюлди, муборак бўлсин!

Люченцио

Қандай қуюлди у, тушунолмадим.

Кетади.

Парда